
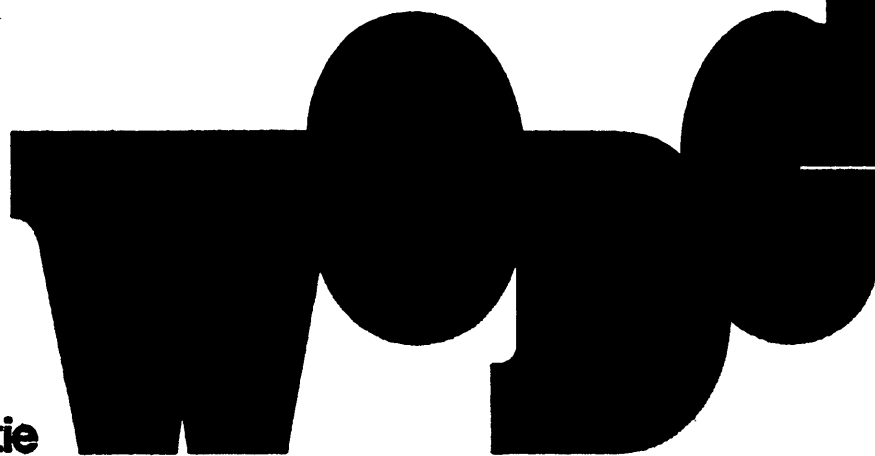

**de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke
gevangenisstraf**

35

ministerie van justitie

Ra 2817

MINISTERIE VAN JUSTITIE
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
's-Gravenhage

DE TENUITVOERLEGGING VAN DE
VOORWAARDELIJKE GEVANGENISSTRAF

Mr. J.J. van der Kaaden

juli 1979

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum
Ministerie van Justitie

VOORWOORD

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van het onderzoek naar de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke gevangenisstraf.

Voordat wij een toelichting op dit onderzoek geven, willen wij hier eerst dank zeggen aan degenen die de rapporteur bij de uitvoering van het onderzoek hebben bijgestaan.

Aan de verzameling van het materiaal, alsmede aan de interpretatie hiervan heeft in het bijzonder mr. Th. Pastoors een grote bijdrage geleverd. Voor de verwerking van de gegevens met behulp van de computer hebben mevrouw T.C. Remmelzwaal en de heer M.M. Kommer zorg gedragen.

Het gehele project kon alleen zo plezierig verlopen dank zij de inspanningen van de begeleidingscommissie waarin zitting hadden: mr. A.J. Kalthoff (voorzitter) en mr. J.J.H. Suyver van het Openbaar Ministerie, J.C.A. Boudewijn van de Hoofdafdeling Staats- en Strafrecht, mr. L. de Wit (later opgevolgd door mr. A. Patijn) van de Hoofdafdeling Staats- en Strafrecht, mr. Y.Th.J. Buiel van het Centraal Bureau voor de Statistiek en dr. D.W. Steenhuis van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.

Tenslotte moet nog vermeld worden dat ook dit onderzoek slechts mogelijk was doordat zowel het Centraal Bureau voor de Statistiek als de rechtbanken de onderzoeker toegang verschaften tot het materiaal. Hierbij moeten het Openbaar Ministerie en de parketadministraties in het bijzonder dank worden gezegd voor hun bereidheid de onderzoeker te woord te staan en van advies te dienen.

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz.</u>
Voorwoord	1
Inleiding	4
I. DE ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN DE VOORWAARDELIJKE STRAF	7
1. De wetsgeschiedenis	7
2. Enkele opvattingen over de voorwaardelijke straf en haar tenuitvoerlegging	10
II. DE TOEPASSING VAN DE VOORWAARDELIJKE GEVANGENISSTRAF	13
1. De mate waarin de voorwaardelijke gevangenisstraf wordt toegepast	13
2. De duur van de voorwaardelijke gevangenisstraf	15
3. De regionale verschillen in de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf	15
4. De delicten waarbij de voorwaardelijke gevangenisstraf wordt toegepast	17
III. DE OPZET VAN HET ONDERZOEK	19
1. Inleiding	19
2. De aard van de te verzamelen gegevens en de bron ervan	20
2.1. De zaakgegevens	20
2.2. De proceduregegevens	21
3. De moeilijkheden bij de materiaalverzameling	22
IV. DE OMVANG VAN DE TENUITVOERLEGGINGEN EN DE OVERIGE BESLISSINGEN IN DE PROEFTIJD	24
1. De tenuitvoerleggingen	24
1.1. Het aantal tenuitvoerleggingen op basis van een nieuw delict	24
1.2. Het aantal tenuitvoerleggingen op basis van een algemene misdraging	25
1.3. Het aantal tenuitvoerleggingen op basis van een overtreding van bijzondere voorwaarden	25
1.4. De ontwikkeling en spreiding in de tenuitvoerleggingen	26
2. De verlenging van de proeftijd	27
3. De beslissing op het nieuwe delict	28

V. DE ZAAKFACTOREN IN RELATIE TOT DE TENUITVOERLEGGING VAN DE VOORWAARDELIJKE GEVANGENISSTRAF	29
1. De tenuitvoerlegging als gevolg van een overtreding van bijzondere voorwaarden	30
1.1. De daad- en daderfactoren bij de overtreding van bijzondere voorwaarden	30
1.2. De rechters die bij overtreding van bijzondere voorwaarden tenuitvoerlegden	31
2. Een nieuw delict in de proeftijd als reden voor een tenuitvoerlegging	32
2.1. De daad- en daderfactoren bij de recidivedelicten	32
2.2. De rechters die bij recidive in de proeftijd tenuitvoerlegden	34
3. De omvang van de voorwaardelijke straf en de beslis- sing tot een tenuitvoerlegging	35
4. Een profiel van de voorwaardelijk gestrafte met een tenuitvoerlegging	37
VI. DE PROCEDURELE FACTOREN GEKOPPELD AAN DE VORDERING TEN- UITVOERLEGGING VAN DE VOORWAARDELIJKE GEVANGENISSTRAF	38
1. De werkwijze van het Openbaar Ministerie	38
1.1. De overtreding van bijzondere voorwaarden	38
1.2. Het delict in de proeftijd	40
1.2.1. recidive in hetzelfde arrondissement	40
1.2.2. recidive in een ander arrondissement	41
2. De werkwijze van de parketadministratie	42
3. Enkele knelpunten in de procedure	44
Slotbeschouwing	46
Bijlagen	52
Summary	63

INLEIDING

In artikel 14 e.v. Sr. wordt aan de rechter de mogelijkheid geboden om een gevangenisstraf van ten hoogste één jaar, een hechtenis of een geldboete, alsmede de opgelegde bijkomende straffen, geheel of ten dele niet tenuitvoer te (laten) leggen. Men spreekt in zo'n geval van een voorwaardelijke straf. Ten onrechte wordt wel van een voorwaardelijke veroordeling gesproken.

Dit is onjuist, omdat wanneer het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan de veroordeling onvoorwaardelijk is en slechts de niet-tenuitvoerlegging van de straf aan voorwaarden is gekoppeld.

Deze voorwaarden worden wel onderscheiden in "algemene" - en "bijzondere" voorwaarden. Onder de algemene voorwaarden wordt begrepen het zich onthouden van het plegen van een delict alsmede het zich niet anderszins misdragen. De bijzondere voorwaarden kunnen door de rechter naast de algemene voorwaarden worden opgelegd en kunnen een verschillende inhoud hebben, zoals bijvoorbeeld toezicht door de reclassering of betaling van een schadevergoeding. In de praktijk worden deze voorwaarden regelmatig overtreden. De overtredingen vinden onder zeer verschillende omstandigheden plaats. Deze diverse situaties kunnen gemakkelijk tot verschillen in de toepassing van een vordering tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straf aanleiding geven. Hierdoor ontstond voor het Openbaar Ministerie het probleem, in welke gevallen in het algemeen wel en in welke gevallen geen tenuitvoerlegging diende te worden gevorderd. Binnen de vergadering van Procureurs-Generaal rees de vraag hoe hierin een beleid moest worden bepaald.

Daarbij zijn 2 invalshoeken denkbaar. Ten eerste is het mogelijk uit te gaan van de ideale wetstoepassing, dat wil zeggen het uitgangspunt wordt slechts aangegeven door de wet met de Memorie van Toelichting. Een tweede mogelijkheid is, niet uitsluitend te kijken naar hoe het idealiter zou moeten gaan, maar tevens te letten op de bijzonderheden van de praktijk. Om niet te ver van de praktijk af te raken, leek het de vergadering van Procureurs-Generaal zinvol hierop meer zicht te krijgen. Het huidige "vorderingsbeleid" zou mede een basis kunnen vormen voor het nieuwe. De vergadering heeft toen besloten hiernaar een wetenschappelijk onderzoek te doen instellen. In het verzoek aan het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) een dergelijk onderzoek te verrichten is

voorgesteld dit vooralsnog te beperken tot het vorderingsbeleid ten aanzien van de voorwaardelijke opgelegde vrijheidsstraf.

Vanuit praktische overwegingen heeft het WODC bij de opzet van het onderzoek de voorwaardelijke hechtenis buiten beschouwing gelaten en zich beperkt tot de voorwaardelijke gevangenisstraf.

Het doel van het onderzoek is na te gaan welke factoren verband houden met het feit of een tenuitvoerlegging wordt gevorderd of gelast. Hierbij kunnen 2 hoofdcategorieën worden onderscheiden. Ten eerste de factoren die samenhangen met de zaak, de dader, zijn daad en de voorwaardelijke straf die hem/haar boven het hoofd hangt. Ten tweede de factoren die samenhangen met de strafrechtelijke procedure die wordt gevolgd bij overtreding der voorwaarden. Ten aanzien van de eerste categorie factoren kan worden gedacht aan de leeftijd van de dader die wellicht een rol speelt en de ernst van zijn recidivedelict of de gelijksoortigheid van dit feit met datgene waarvoor hij voorwaardelijk is gestraft. Ook is het mogelijk, dat de omvang van de eventueel tenuitvoer te leggen voorwaardelijke straf op deze beslissing van invloed is. Bij de tweede categorie factoren valt te denken aan de mogelijkheid dat een nog lopende voorwaardelijke straf over het hoofd wordt gezien. Verder kan het zijn dat er een samenhang bestaat tussen de beoordeling door de officier van het nieuwe feit als zelfstandig delict en als reden voor een vordering tenuitvoerlegging. Daarmee kan op de vordering tenuitvoerlegging van invloed zijn of het nieuwe feit plaatsvindt binnen de grenzen van het arrondissement waar de voorwaardelijke straf is uitgesproken, of daarbuiten. In het laatste geval wordt het feit als zelfstandig delict namelijk door een andere officier beoordeeld dan die welke de vordering tenuitvoerlegging zou moeten instellen. Dit gebeurt ook wanneer in de loop van de proeftijd de officier van justitie van arrondissement is veranderd. Het zal duidelijk zijn dat, voor een nauwkeurige vaststelling van de mate waarin de factoren van invloed zijn op de tenuitvoerlegging, zeer verschillende gegevens nodig zijn. Niet alle gegevens zullen even volledig voorhanden zijn. Het spreekt vanzelf dat daardoor de betekenis van de resultaten enigszins beperkt wordt. Hieraan zal bij de opzet van het onderzoek nader aandacht worden besteed.

De resultaten zullen worden voorafgegaan door een presentatie van feitelijke gegevens over de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf.

Teneinde ook een zeker theoretisch kader te scheppen is in dit rapport een korte schets opgenomen van de ontstaansgeschiedenis van de voorwaardelijke straf, met de opvattingen die hierbij een rol hebben gespeeld en nog spelen. Het geheel is op de volgende manier in hoofdstukken onderverdeeld:

1. de ontstaansgeschiedenis
2. de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf
3. de opzet van het onderzoek
4. de omvang van de tenuitvoerleggingen
5. de zaakfactoren in relatie tot de tenuitvoerlegging en
6. de procedurele factoren.

Het rapport wordt afgesloten met een slotbeschouwing }

HOOFDSTUK I

De ontstaansgeschiedenis van de voorwaardelijke straf

Hoewel het onderzoek zich toespitst op de praktische vraag in welke gevallen een voorwaardelijke gevangenisstraf wordt tenuitvoergelegd lijkt het zinvol voor een goed begrip van deze tenuitvoerlegging toch even terug te grijpen op de wettelijke oorsprong van de voorwaardelijke straf. De opvattingen over de tenuitvoerlegging kunnen immers samenhangen met de visie op de voorwaardelijke straf. Deze visie kan op haar beurt weer in verband staan met de bedoeling van de wetgever.

Voor een toelichting op de verschillen in de beoordeling van de voorwaardelijke straf en haar tenuitvoerlegging wordt het historisch overzicht gevolgd door een nadere beschouwing van de verschillende opvattingen.

1. De wetsgeschiedenis

Het instituut der voorwaardelijke straf mocht zich reeds lang in de aandacht van Nederlandse juristen verheugen, vooraleer tot de invoering hiervan in 1915 in ons strafrechtstelsel werd overgegaan. In de ons omringende landen bestond de voorwaardelijke straf al zo'n 20 jaar.

Als oorzaken voor deze wat verlate aandacht van onze wetgever voor dit instituut zijn wel genoemd, de gunstige stand van de criminaliteit hier te lande x) en de gekozen wetstechniek.

Een invoering van deze strafmodaliteit binnen de eerdere ontwerpen van 1900 en 1904 strandde. Deze ontwerpen maakten namelijk deel uit van de zogenaamde novelle, het zeer omvangrijke wetsontwerp tot herziening van het gehele Wetboek van Strafrecht dat het niet haalde xx). In 1915 lukte het wel en de geschiedenis van de wet (12 juni 1915, Stb. 247) leert dat met de toen in Nederland ingevoerde voorwaardelijke straf twee doelen werden nagestreefd: xxx) 1. De gewenste beperking van de korte onvoor-

---

x) Memorie van Toelichting bij de wet van 12 juni 1915, Stb. 247

xx) Slingenberg, mr. J. De voorwaardelijke veroordeling, 1916, blz. 14

xxx) Mulder, mr. G.E. en mr. H. Schootstra. De voorwaardelijke veroordeling. Procedures, Handelingen 1974 der Nederlandse Juristen-Vereniging, deel 1, blz. 22.

waardelijke gevangenisstraf; 2. de verwachte prikkel tot "zelfverbetering" die in het bijzonder van eventueel opgelegde bijzondere voorwaarden zou uitgaan. De ervaring met de voorwaardelijke straf opgedaan in andere landen en de verscheidenheid van stelsels stelden de wetgever in de gelegenheid een keuze te doen. Globaal was er een keuze te maken tussen het Belgisch-Franse stelsel en het Engels-Amerikaanse stelsel. Het eerste stelsel kende slechts algemene voorwaarden en het tweede kende de mogelijkheid van het opleggen van bijzondere voorwaarden, zoals het plaatsen onder toezicht. Er zou kunnen worden gezegd dat, zij het met belangrijke wijzigingen, uiteindelijk het Engels-Amerikaanse stelsel is gevolgd. De mogelijkheid bijzondere voorwaarden en ondertoezichtstelling op te leggen zou leiden tot reclasseringsactiviteiten zulks naar analogie van de "probation". Uit het voorlopige verslag blijkt, dat bezwaar werd gemaakt tegen de formulering van de algemene voorwaarden. Deze luidde aanvankelijk: "Geen strafbaar feit plegen, noch zich op andere wijze misdragen". Men vond het te ver gaan, dat hierdoor ook de overtreding van een onbeduidende politieverordening reden voor een tenuitvoerlegging kon zijn. Men drong er bij de minister op aan deze formulering te wijzigen, in die zin dat alleen strafbare feiten die minstens even ernstig waren als dat waarop de voorwaardelijke straf gevolgd was als grond voor een tenuitvoerlegging kon gelden.

De minister antwoordde dat het wetsontwerp bepaalde, dat het Openbaar Ministerie de rechter van overtreding der voorwaarden kan kennisgeven en dat de rechter in zo'n geval last tot tenuitvoerlegging kan geven. Verder is vermeld, dat indien het niet nakomen der voorwaarden niet van dien aard is om de tenuitvoerlegging der opgeschorte straf te rechtvaardigen, doch evenmin zonder meer kan "passeren", het Openbaar Ministerie bevoegd is te vorderen dat de rechter een waarschuwing zal toedienen. Uiteindelijk werd toch het verbod van zich niet te misdragen als algemene voorwaarde geschrapt. Deze bepaling zou te streng zijn en te veel afhankelijk van subjectieve opvattingen.

Enige jaren ervaring met de voorwaardelijke straf maakte duidelijk, dat er leemten in de wet waren. De wetswijziging van 1929 (1927-1928, nr. 257) had tot doel deze leemten te dichten.

De mogelijkheid bijzondere voorwaarden op te leggen werd uitgebreid (aanvankelijk alleen toegestaan bij zwaardere delicten). Het werd mogelijk de gevangenisstraf ook gedeeltelijk voorwaardelijk op te leggen.

Daarbij werd het mogelijk gemaakt een voorwaardelijke gevangenisstraf met een onvoorwaardelijke geldboete te combineren.

Bij de gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf moest het onvoorwaardelijke deel 1/3 van de totale straf zijn en wel minstens 2 maanden. Deze voorwaarde werd bij de wetwijziging van 1951 (1950-1951, nr. 1546) weer opgeheven.

Opmerkelijk is hier de toelichting van de minister dat hij een korte vrijheidsstraf nog steeds ongewenst achtte, maar dat soms zo'n straf gewenst was om de ernst van een delict te doen voelen (als voorbeeld werden fabrieks- en havendiefstallen genoemd).

Verder werden in 1951 uiteindelijk toch de algemene voorwaarden uitgebreid met de toevoeging "zich op andere wijze misdragen". Hiermee werd beoogd het effect van een voorwaardelijke straf te vergroten. Als bezwaar van de beperkte formulering van de algemene voorwaarden waarbij een tenuitvoerlegging slechts mogelijk was na een onherroepelijk vonnis op een nieuw delict, werd gezien dat niet snel tenuitvoergelegd kon worden. Door de toevoeging van de algemene misdraging als overtreding van de voorwaarden kon, voordat zo'n vonnis was uitgesproken, al tenuitvoerlegging worden gelast. Bovendien werd met deze wijziging beoogd te voorkomen dat het Openbaar Ministerie gedwongen zou zijn min of meer geforceerde vervolgingen in te stellen teneinde een last tot tenuitvoerlegging van een vroegere voorwaardelijk opgelegde straf te kunnen vorderen. In zijn Memorie van Antwoord bij deze wetwijziging noemt de Minister enige voorbeelden van strafbare feiten die om bijzondere redenen niet tot een vervolging leiden, maar waarbij dan toch een tenuitvoerlegging mogelijk moet zijn. Hij dacht daarbij aan de wegens een ruwheidsdelict voorwaardelijk gestrafte man die zijn vrouw mishandelt, de wegens bedrog voorwaardelijk gestrafte die door één leugen te gebruiken een ander tot afgifte van geld beweegt en de voorwaardelijk gestrafte die kleine diefstalletjes in dienstbetrekking pleegt.

In 1962 stelde A.J.J. Goedemans x) vast, dat de formule van de "algemene misdraging" nog nauwelijks inhoud had gekregen. Pas in 1975 spreekt de Hoge Raad xx) uit dat de wet van 1951 een tenuitvoerlegging op grond van

---

x) Goedemans, A.J.J. Ned. Tijdschrift voor Criminologie 1962, blz. 137.

xx) N.J. 1976, nr. 37.

een feit waarbij (nog) niet van een onherroepelijk vonnis sprake is, mogelijk maakt. Ondertussen kwam een zogenaamd synchrone behandeling van de vordering tenuitvoerlegging met de strafvordering in de nieuwe zaak op ruime schaal voor. Hierbij werd dan het nieuwe feit als misdraging aangemerkt, waarop in een afzonderlijke vordering de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straf werd gebaseerd.

2. Enkele opvattingen over de voorwaardelijke straf en haar tenuitvoerlegging

Uit het voorgaande historisch overzicht is naar voren gekomen, dat bij de wetgever vooral twee oogmerken een rol hebben gespeeld bij de regeling van de voorwaardelijke straf. Het ene doel was de veroordeelde een betere kans te geven zich in het vervolg van criminaliteit te onthouden, het andere doel was het nadelige effect van de korte onvoorwaardelijke gevangenisstraf te beperken.

Er kan tussen deze beide doeleinden op verschillende punten een zekere ambivalentie worden geconstateerd. Bij het eerste doel koestert men de gedachte aan resocialisatie. Bij het tweede doel houdt men vast aan de gevangenisstraf als sanctie waarbij de korte duur als negatief aspect wordt aangevoerd. Men vraagt zich hierbij dan direct af of zij dit verliest wanneer er eerst in voorwaardelijke vorm mee is gedreigd. Zoals wij hebben gezien, wordt deze dreiging gekoppeld aan voorwaarden waaraan de voorwaardelijk gestrafte moet voldoen. In sommige gevallen betreft het hier bijzondere voorwaarden, die duidelijk op de individuele veroordeelde zijn toegespitst.

Deze resocialiseringsafweging bij de voorwaardelijke straf werkt dus duidelijk een individualisering van de strafrechtspleging in de hand. Daartegenover staat dat bij de voorwaardelijke strafvorm het delict in principe ernstig genoeg moet zijn om met de sanctie in geheel onvoorwaardelijke vorm te worden bestraft. Er wordt dus uitgegaan van dezelfde maatstaf als bij de delicten die met een onvoorwaardelijke straf worden afgedaan. In dit uitgangspunt ligt het beginsel van de rechtsgelijkheid. Met de voorwaardelijke vorm kan deze rechtsgelijkheid gemakkelijk onder druk komen te staan.

Tenslotte doet zich in de praktijk dan nog een derde ambivalentie gelden. Het is namelijk zo dat de verschillende aspecten van de voorwaardelijke straf haar een min of meer eigen karakter hebben gegeven. Tegenover de

bedoeling dat het gaat om een gewone gevangenisstraf die vanuit de "verbeteringsgedachte" geheel of ten dele voorwaardelijk is opgelegd, staat de waardering van deze straf als een "middenstraf" tussen de geldboete en de onvoorwaardelijke gevangenisstraf in.

Deze ambivalenties werken ook door in de vraag wat er moet gebeuren als de algemene of bijzondere voorwaarden worden overtreden.

Als de gedachte aan "resocialisering met een stok achter de deur" centraal staat, dan ligt het voor de hand dat bij overtreding der voorwaarden niet automatisch tenuitvoer wordt gelegd. Per geval wordt het gehele feitencomplex bekeken voordat tot een tenuitvoerlegging wordt besloten. Waarom zou men immers in die gedachtegang de individualisering van de strafrechtelijke benadering plotseling afbreken?

Daartegenover staat de opvatting dat de voorwaardelijke straf alleen een functie kan hebben als er regelmatig tenuitvoer wordt gelegd. Daarbij is het vanuit de rechtsgelijkheidsgedachte redelijk dat men de veroordeelde niet oneindig veel nieuwe kansen biedt.

De terugdringing van de korte onvoorwaardelijke gevangenisstraffen, als tweede doel van de voorwaardelijke strafvorm, verzet zich echter weer tegen een al te stringent tenuitvoerleggingsbeleid. Vooral als men bedenkt, dat bij de gedeeltelijk voorwaardelijke vrijheidsstraffen in feite het aantal korte gevangenisstraffen zelfs wordt verdubbeld. Toch staat dit tweede doel op zich niet in de weg aan een bestraffing van geschonden vertrouwen. Men heeft z'n kans gehad.

In deze opvatting moet los van de persoon van de dader in alle gevallen of in min of meer nauwkeurig omschreven gevallen als regel bij overtreding der voorwaarden een tenuitvoerlegging volgen.

Er kan dus sprake zijn van een verschil in waardering van zowel de voorwaardelijke straf (middenstraf of stok achter de deur) als van de criteria voor haar tenuitvoerlegging.

Deze wisselwerking tussen de waardering van de voorwaardelijke straf en de beoordeling van de tenuitvoerlegging maakt het uitzetten van een toepassingsbeleid tot een ingewikkelde zaak. Vooral als we bedenken dat deze waardering en beoordeling verder nog samenhangen met de mogelijkheid om in de proeftijd andere beslissingen te nemen. Wanneer zich een nieuw strafbaar feit voordoet kan men immers ook bij de strafmaat op het

nieuwe delict rekening houden met de voorwaardelijke straf op het oude feit. Daarnaast kan te allen tijde een waarschuwing gegeven worden, de proeftijd kan verlengd worden of de voorwaarden worden gewijzigd.

Als men de vraag voorgelegd krijgt, wanneer een voorwaardelijke straf tenuitvoer moet worden gelegd, dan zal men naar onze mening bij de beantwoording niet langs de hierboven aangegeven samenhang tussen de verschillende opvattingen en keuze-mogelijkheden heen kunnen. De spanning tussen de doelmatigheid en rechtsgelijkheid binnen het strafrecht enerzijds en tussen de verbeterings- en bestraffingsgedachte anderzijds bevindt zich bij de voorwaardelijke straf dicht aan de oppervlakte.

Men hinkt als het ware steeds op twee gedachten. We hebben hier te maken met wat Langemeijer noemt een complex van uiteenlopende gedachten, waarvan men zich eigenlijk nooit theoretisch helder rekenschap heeft gegeven x).

---

x) Langemeijer, G.E. Voorwaardelijke veroordeling, NJB 8, juni 1974.

HOOFDSTUK II

De toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf

Voordat wij verslag doen van de opzet en de resultaten van het onderzoek volgt hier eerst een overzicht van de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf. In het voorgaande hoofdstuk hebben wij er al op gewezen dat het tenuitvoerleggingsbeleid in verschillende opzichten samen kan hangen met het beleid inzake de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf. Door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) worden jaarlijks cijfers verschaft over de toepassing van deze straf. De ontwikkeling in het aantal opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen, alsmede in de vorm waarin deze zijn opgelegd, laat zien hoe actueel het vraagstuk van de criteria voor de tenuitvoerlegging op dit moment is. Voor de beoordeling van deze cijfers zijn twee referentiekaders denkbaar. Men kan de omvang van de toepassing bezien tegen de achtergrond van alle opgelegde hoofdstraffen. Het is echter ook mogelijk dat men, vooral met het oog op de voorwaardelijke vorm, de voorwaardelijke gevangenisstraffen uitsluitend vergelijkt met het totaal aan opgelegde gevangenisstraffen. Daarnaast is het, in verband met het aantal tenuitvoerleggingen, van belang de gemiddelde duur van de voorwaardelijke gevangenisstraf vast te stellen.

Een overzicht van de regionale verschillen in de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf biedt ons vervolgens het noodzakelijke kader waarin de verschillen in het aantal tenuitvoerleggingen kunnen worden beoordeeld.

Hetzelfde geldt voor een beschrijving van de delicten waarop de voorwaardelijke gevangenisstraf wordt toegepast. Ook een eventueel verschil in het tenuitvoerleggingsbeleid bij diverse delicten kan immers alleen voor dit onderzoek van belang zijn als het niet volledig wordt verklaard door een verschil in het aantal opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen per delict.

1. De mate waarin de voorwaardelijke gevangenisstraf wordt toegepast

De laatste jaren worden in Nederland door de rechtbanken en gerechtshoven zo'n 50.000 hoofdstraffen opgelegd.

Zoals onderstaande tabel laat zien beperkt ons onderzoek zich tot ongeveer 1/3 deel van deze straffen.

Tabel 1. Overzicht van de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf.

jaar	strafzaken waar- van de arrondis- sem.rechtbank kennisneemt		geheel onvoorw.gev.str.		uitsluitend geldboete		straf met voorw. gev.straf 1)	
	1965	40.167	100%	7.705	19.2%	16.825	41.9%	13.779
1970	45.334	100%	8.407	18.5%	19.583	43.2%	14.698	32.4%
1975	54.230	100%	10.099	18.6%	22.350	41.2%	18.633	34.4%

1) Tot de straffen met een voorwaardelijke gevangenisstraf zijn zowel de geheel- als gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraffen, al of niet in combinatie met een geldboete, gerekend.

Uit het overzicht van tabel 1 blijkt dat het aandeel van de voorwaardelijke gevangenisstraf op het totaal aan strafzaken waarvan de rechtbank kennisneemt door de jaren heen ongeveer gelijk is gebleven.

De gevangenisstraffen met een voorwaardelijk element kunnen in 3 groepen worden onderscheiden:

- a. de geheel voorwaardelijke gevangenisstraf
- b. de deels voorwaardelijke deels onvoorwaardelijke straf
- c. de voorwaardelijke gevangenisstraf in combinatie met een geldboete.

Om een idee te krijgen van de ontwikkeling in het gebruik van de voorwaardelijke gevangenisstraf hebben wij in tabel 2 een overzicht gemaakt, van de vorm waarin zij wordt toegepast.

Tabel 2. Overzicht van de ontwikkeling in de wijze waarop de voorwaardelijke gevangenisstraf wordt toegepast x)

jaar	geh. voorw. gev.str.		deels voorw.- deels onvoorw. gev.str.		voorw.vrijheids- straf in combina- tie met geldboete		totaal	
	1965	1794	13.0%	4167	30.2%	7818	56.8%	13779
1970	1987	13.5%	4547	30.9%	8164	55.6%	14698	100%
1975	2327	12.5%	4698	25.2%	11608	62.3%	18633	100%

Het is duidelijk, dat de voorwaardelijke gevangenisstraf steeds meer in combinatie met de geldboete wordt opgelegd. Men kan zich afvragen wat de ver-

x) De gegevens voor deze tabel zijn overgenomen uit staat 14 van de Criminele Statistiek 1974/75.

klaring hiervoor is. Acht men de veroordeelde met uitsluitend een voorwaardelijke sanctie te licht gestraft? Dit zou het gevolg kunnen zijn van de verwachting dat toch maar zelden wordt tenuitvoergelegd. Het is ook mogelijk dat alleen een geldboete te licht wordt gevonden en ter accentuering van de ernst van het feit een voorwaardelijke gevangenisstraf (als "middenstraf", zie hoofdstuk I) hieraan wordt toegevoegd. Verder kan een verklaring zijn dat in plaats van een gecombineerde voorwaardelijke en onvoorwaardelijke gevangenisstraf, de combinatie met een geldboete steeds meer de voorkeur geniet.

2. De duur van de voorwaardelijke gevangenisstraf

Volgens de wet (art. 14a Sr.) is de duur van de voorwaardelijke gevangenisstraf bij de Meervoudige Kamer-zaken beperkt tot maximaal 1 jaar en bij de politierechter-zaken tot een ½ jaar (art. 369 Sv.). In tabel 3 geven wij voor de verschillende vormen waarin de voorwaardelijke gevangenisstraf voorkomt een overzicht van de duur.

Tabel 3. Overzicht van de duur van de opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen in 1972 x)

tijdsduur	geheel voorw.		deels voorw./ deels onvoorw.		voorw.gev.str.in combinatie met geldboete		totaal	
tot 1 mnd.	1108	51.8%	1828	38.5%	6414	77.9%	9350	61.9%
1 mnd-3 mnd.	741	34.6%	1897	40.0%	1576	19.1%	4214	27.9%
3 mnd-6 mnd.	272	12.7%	1002	21.2%	235	2.9%	1509	10.0%
6 mnd-1 jr.	18	0.8%	20	0.4%	5	0.1%	43	0.3%
1 jaar	1	0.0					1	0.0
	2140		4747		8230		15117	

We zien dat de voorwaardelijke gevangenisstraf meestal niet langer dan 1 maand duurt. Dit is vooral zo bij de zaken waarin tevens een geldboete is opgelegd. Bij de gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraffen duurde het voorwaardelijk deel gewoonlijk iets langer.

3. De regionale verschillen in de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf

Wanneer een verschil in het aantal tenuitvoerleggingen per ressort of arrondissement wordt geconstateerd, dan spreekt het vanzelf dat daarbij het

x) De gegevens voor deze tabel zijn overgenomen uit staat 17 van de Criminele Statistiek 1972

verschil in het aantal opgelegde voorwaardelijke straffen in het oog moet worden gehouden.

Tabel 4 laat zien dat in het ene ressort de voorwaardelijke gevangenisstraf aanzienlijk vaker wordt opgelegd dan in het andere ressort.

Tabel 4. Het percentage voorwaardelijke gevangenisstraffen uitgedrukt in het aantal hoofdstraffen per ressort x) over 1972.

Ressort	hoofdstraffen	tot.gev. straf	%	voorw.gev. straffen	% voorw. gev. str. v. hoofdstraffen 1)
Den Bosch	10.547	4.978	47.2	3.164	30.0
Arnhem	6.195	3.259	52.6	2.664	42.8
Den Haag	8.918	5.217	59.4	2.943	33.2
Amsterdam	9.730	5.634	57.9	3.503	26.0
Leeuwarden	4.087	2.309	56.5	1.349	32.7
Nederland	39.477	21.554	54.6	13.817	34.7

1) Het percentage voorwaardelijke gevangenisstraffen van de hoofdstraffen heeft betrekking op de hoofdstraffen opgelegd door de rechtbanken inzake meerderjarige daders. Tot de voorwaardelijke gevangenisstraffen zijn zowel de geheel- als gedeeltelijk voorwaardelijke straffen gerekend, met of zonder geldboete.

Wanneer wij deze verschillen tussen de ressorten bekijken, dan zien we dat op het aantal opgelegde hoofdstraffen in het ressort Arnhem bijna anderhalf keer zoveel voorwaardelijke gevangenisstraffen worden opgelegd als in het ressort Den Bosch.

Uit deze verschillen kan niet worden geconcludeerd dat men regionaal verschilt in de toepassing van de voorwaardelijke strafdreiging. Daarvoor moeten we, zoals gezegd, kijken naar de verhouding tussen het aantal voorwaardelijke en onvoorwaardelijke gevangenisstraffen per ressort.

Tabel 5 laat ons deze verhouding zien.

Tabel 5. Het percentage voorwaardelijke gevangenisstraffen uitgedrukt in het aantal gevangenisstraffen per ressort over 1972.

ressort	totaal gev. straffen	voorw. gev. straffen	% voorw. gev. straffen v. totaal gev. str.
Den Bosch	4978	3164	63.6
Arnhem	3259	2664	81.4
Den Haag	5297	2943	55.9
Amsterdam	5634	3503	62.2
Leeuwarden	2309	1349	57.9
Nederland	21554	13817	63.6

x) De gegevens voor deze tabel zijn overgenomen uit tabel III van de Criminale Statistiek, 1974/1975.

Het verschil tussen Den Bosch en Arnhem blijft ook hier bestaan, hoewel het verschil tussen het ressort Den Haag of Leeuwarden en Arnhem in deze vergelijking nog groter is. Dit komt doordat in ressort Den Bosch wel een groter deel van de gevangenisstraffen voorwaardelijk wordt opgelegd, maar er relatief aanzienlijk minder gevangenisstraffen worden uitgesproken dan in Den Haag en Leeuwarden.

Uit de tabellen 4 en 5 tezamen wordt in elk geval duidelijk dat met name in ressort Arnhem de voorwaardelijke straf, gezien tegen zowel de achtergrond van alle opgelegde hoofdstraffen als het totaal aan gevangenisstraffen, een ruimere toepassing geniet dan in de overige ressorten.

In bijlage 1 hebben wij de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf per arrondissement vergeleken. Hieruit blijkt dat met name de rechtbank in Almelo, samen met de rechtbank Arnhem verantwoordelijk is voor het relatief grote aantal voorwaardelijke gevangenisstraffen in dit ressort. Gezien tegen de achtergrond van het totaal aan hoofdstraffen per arrondissement worden in Almelo, als rechtbank met relatief de meeste voorwaardelijke gevangenisstraffen, $2\frac{1}{2}$ keer zoveel van deze straffen uitgesproken als door de rechtbank Middelburg.

Wanneer wij naar de voorkeur voor de voorwaardelijke vorm kijken, binnen het aantal opgelegde gevangenisstraffen, dan valt Almelo eveneens op met 7 keer zoveel voorwaardelijke- als geheel onvoorwaardelijke gevangenisstraffen. Hiertegenover staat dan als andere uiterste de rechtbank te Haarlem met nog iets minder voorwaardelijke gevangenisstraffen dan geheel onvoorwaardelijke.

De conclusie kan zijn dat de verschillen in de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf tussen de arrondissementen nog groter zijn dan tussen de ressorten.

4. De delicten waarbij de voorwaardelijke gevangenisstraf wordt toegepast

Zoals wij bij de bespreking van de opvattingen over de voorwaardelijke straf hebben geconstateerd, wordt deze strafvorm door sommigen bij uitstek geschikt geacht als reactie op bepaalde typen delicten of daders. Hierna is in tabel 6 een overzicht gemaakt van de toepassing der voorwaardelijke gevangenisstraf per delictgroep.

Tabel 6. Overzicht van de toepassing van de voorwaardelijke gevangenisstraf per delictgroep. x)

	totaal Verm. delicten		Agressieve delicten		Sexuele delicten	Openb. Orde delicten	Wegenverk. delicten	andere misdr. WvSr.	delicten overige
	%		tegen personen	tegen goederen of dieren					
% voorw. gev. str. v.d. schuldigverkl. in 1972	33.0%	40.9%	24.4%	21.6%	59.3%	30.7%	35.1%	29.5%	33.4%
% voorw. gev. str. v.d. schuldigverkl. in 1975	33.0%	39.9%	32.0%	20.5%	59.1%	31.3%	26.5%	23.0%	32.4%

Het zijn met name de sexuele delicten waarbij een opvallend hoog percentage met een voorwaardelijke gevangenisstraf wordt afgedaan. Dit type delict neemt, zoals wij zullen zien, ook een groot deel van het totaal aan opgelegde bijzondere voorwaarden voor zijn rekening. Verder wordt ook bij de grote groep vermogensdelicten relatief vaak een voorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd. Hier zou de reden kunnen zijn, dat in veel gevallen bij een vermogensdelict de omstandigheden van de veroordeelde zodanig zijn, dat een geheel onvoorwaardelijke gevangenisstraf te zwaar wordt geacht. Daarnaast zou bij een (ander) deel van deze groep delicten een schadevergoeding als bijzondere voorwaarde zinvol kunnen zijn. In elk geval is het duidelijk dat sommige delicten zich kennelijk beter lenen voor de toepassing van een voorwaardelijke gevangenisstraf dan andere. Hiermee zullen wij bij de beoordeling van de resultaten van ons onderzoek naar het tenuitvoerleggingsbeleid rekening moeten houden.

x) De gegevens voor deze tabel zijn overgenomen uit de Criminele Statistiek 1974/1975, tabel 3.

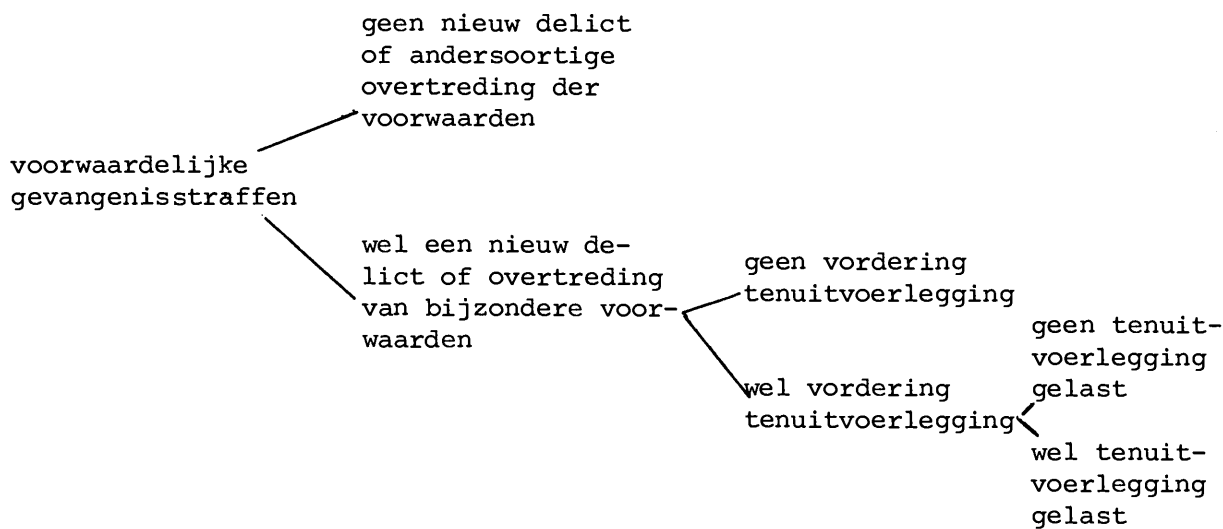
HOOFDSTUK III

De opzet van het onderzoek

1. Inleiding

Het zal duidelijk zijn dat de hiervoor gepresenteerde CBS-gegevens geen antwoord kunnen geven op de vraag welke in ons onderzoek centraal staat, nl. in welke opzichten voorwaardelijke gevangenisstraffen waarin een tenuitvoerlegging is uitgesproken zich onderscheiden van die waarbij dat niet het geval is. Feitelijk gaat het daarbij niet om de eindbeslissing (tenuitvoerlegging of niet) maar ook om de voorstadia.

In de eerste plaats zullen we derhalve moeten weten of er aanleiding is geweest voor een vordering tenuitvoerlegging, of met andere woorden de algemene of bijzondere voorwaarden zijn overtreden. Vervolgens zullen we moeten weten of de overtreding ter kennis is gekomen van de instantie die een tenuitvoerlegging zou kunnen vorderen (het procedureaspect). Daarom moet worden nagegaan of een tenuitvoerlegging dan ook is gevorderd en tenslotte of ze is toegewezen of niet. In een schema ziet dit er als volgt uit.

Idealiter zou voor elk van deze stadia een vergelijking moeten worden gemaakt tussen de onderscheiden groepen voor wat betreft de verschillende zaakvariabelen, terwijl bovendien de procedurele gang van zaken exact zou moeten worden beschreven. Omdat de succesvol verlopen voorwaardelijke gevangenisstraffen op zichzelf voor ons onderzoek niet interessant zijn, beperken wij onze vergelijking tot die zaken waarbij iets van recidive in de proeftijd bekend is.

2. De aard van de te verzamelen gegevens en de bron ervan

Zoals gezegd moeten voor de beantwoording van onze vraag grofweg 2 soorten gegevens worden verzameld, t.w. de zaakgegevens en de proceduregegevens. We zullen beiden hieronder afzonderlijk bespreken.

2.1. De zaakgegevens

De gegevens van de zaken waarin een tenuitvoerlegging heeft plaatsgevonden zijn in het algemeen uit de strafdossiers over te nemen. Het zal echter duidelijk zijn, dat voor de beantwoording van de vraag in welke gevallen tenuitvoer wordt gelegd, de verzameling van de gegevens zich ook moet uitstrekken tot de zaken waarin geen tenuitvoerlegging is bevolen. Hierdoor ontstond de noodzaak om, ter beoordeling van elke zaak met een voorwaardelijke gevangenisstraf, steeds minstens twee dossiers aan te vragen, te weten het dossier van de zaak waarop een voorwaardelijke gevangenisstraf was uitgesproken en het dossier voor het recidive delict waarop al of niet was tenuitvoergelegd.

Gelukkig kon een minder omslachtige procedure voor de verzameling van de zaakgegevens worden gevolgd. De gegevens die uit de dossiers overgenomen zouden kunnen worden bleken namelijk terug te vinden op de zogenaamde "kennisgeving voorwaardelijke veroordeling". Dit is een formulier bestemd voor de veroordeelde. Hiervan wordt in het geval er een voorwaardelijke straf door de rechtbank is opgelegd, een geanonimiseerde kopie aan het CBS doorgezonden.

De volgende zaakgegevens stonden daarop vermeld: het delict, het vonnis en de gebeurtenissen in de proeftijd, met de beslissing die daarop werd genomen. Voor een aanvulling van deze gegevens zijn bovendien de uittreksels uit het Algemeen Documentatieregister (ADR) aangevraagd, waarop de volledige recidive van de veroordeelde wordt vermeld.

In verband met het feit dat de kennisgevingen op het CBS na 1975 niet meer volledig waren bijgewerkt, hebben wij als basisjaar voor ons onderzoek 1972 genomen. Dit was immers het meest recente straftoematingsjaar voor de voorwaardelijke gevangenisstraf, als we rekenen met een maximale duur van de proeftijd van 3 jaar.

Wij hebben ons daarbij wel gerealiseerd, dat als gevolg van verlengingen en schorsingen de proeftijd langer dan 3 jaar kan duren. Er bleken dan ook tussen de in 1976 aflopende proeftijden nog 1280 vonnissen uit 1972 te zitten.

Dit aantal vormt ongeveer 10% van de in dat jaar opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen. Bij de verzameling zijn verder de economische delicten en kinderstrafzaken buiten het onderzoek gebleven.

Uiteindelijk is, voor een vergelijking van de zaken met en zonder een tenuitvoerlegging, van de laatste groep uit 1972 een steekproef getrokken. De voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972 met een tenuitvoerlegging hebben wij, in verband met het geringe aantal, allemaal in het onderzoek opgenomen (zie bijlage 2). Van deze zaken heeft ook nog een aanvullend dossieronderzoek plaatsgevonden om na te gaan of hieruit nog bijzondere omstandigheden waren af te leiden, die een onderlinge vergelijking interessant zou maken. Zoals verwacht werd uit deze dossiers weinig aanvullende informatie geput.

2.2. De proceduregegevens

Om een beeld te krijgen van de invloed die de gevolgde procedure op het tenuitvoerleggingsbeleid zou kunnen hebben is een serie interviews gehouden.

Deze interviews, bij zowel het Openbaar Ministerie als de parketadministratie, vonden plaats in 10 arrondissementen verspreid over het land.

De interviews hadden een enigszins gestructureerd karakter.

Bij het Openbaar Ministerie heeft steeds met een ervaren en minder ervaren officier een gesprek plaatsgevonden.

De reden hiervoor was dat het ons primair om informatie omtrent de werkwijze bij de vordering van een tenuitvoerlegging te doen was en dat de manier van werken in het algemeen nogal eens samenhangt met de mate van ervaring in het vak.

Het interview bestond uit drie delen.

Eerst werd de officier naar haar/zijn opvattingen over en gebruik van de voorwaardelijke gevangenisstraf gevraagd. Vervolgens werd haar/hem gevraagd een toelichting te geven op de criteria die voor haar/hem golden bij de vordering van een tenuitvoerlegging. Tenslotte werd uitvoerig geïnformeerd naar de werkwijze bij het indienen van deze vordering in de praktijk. Met de eerste twee delen van het interview werd beoogd als achtergrond van de beschrijving van de werkwijze, de waardering van de voorwaardelijke gevangenisstraf en haar tenuitvoerlegging zoveel mogelijk expliciet te maken.

Bij de interviews met een lid van de parketadministratie ging het ons niet in de eerste plaats om de daar vigerende opvattingen over de voorwaardelijke straf en de tenuitvoerlegging. Dit gesprek was er vooral op gericht een nauwkeurige beschrijving te krijgen van de administratieve bijdrage aan de procedure van de vordering tot tenuitvoerlegging. Bij de voorbereidingen van het onderzoek was nl. gebleken dat de instructies van de administratie van parket tot parket nogal verschilden, met uiteraard mogelijke consequenties voor het beleid inzake de vordering tenuitvoerlegging.

Met name deze gesprekken stelden ons in staat tot de beschrijving van de procedure in hoofdstuk VI.

3. Moeilijkheden bij de materiaalverzameling

Hiervoor spraken we over de vraag welke gegevens idealiter nodig zouden zijn. Helaas blijkt in de praktijk dat we nogal ver van de ideaalsituatie afzitten.

In de eerste plaats blijkt dat de diverse beslissingsstadia waarover we in paragraaf 1 spraken niet duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn. Zo is het wel bekend of er een delict in de proeftijd heeft plaatsgevonden, maar niet bij welke gevallen een vordering tenuitvoerlegging is overwogen. Van de tenuitvoerleggingen die door de rechter zijn bevolen is ons bekend of de reden een delict was of een overtreding der bijzondere voorwaarden. In de gevallen waar sprake was van een algemene misdraging als reden voor een tenuitvoerlegging is dit voor ons niet altijd kenbaar. Gegevens op dit punt ontbreken op het A.D.R. en de kennisgeving. Hetzelfde geldt voor de informatie over de acties die van de zijde van het Openbaar Ministerie werden ondernomen op overtredingen van bijzondere voorwaarden. Net als van de informele reacties wordt ook van de officiële waarschuwing geen aantekening gemaakt, althans niet op het uittreksel van het A.D.R.. Er blijkt tenslotte alleen een onderscheid gemaakt te kunnen worden tussen een groep waarbij wel en een groep waarbij niet is tenuitvoergelegd. Van deze laatste groep is echter niet bekend of een tenuitvoerlegging niet is gevolgd omdat:

- de zaak (als gevolg van een procedurele oorzaak) niet onder de aandacht van het Openbaar Ministerie is gekomen;
- de officier van justitie van een vordering tenuitvoerlegging heeft afgezien;
- de vordering tenuitvoerlegging wel is ingesteld, maar is afgewezen.

Een nogal heterogene groep derhalve waardoor het in feite onmogelijk wordt (harde) uitspraken te doen over de wijze waarop de beide groepen aan het einde van het stroomdiagram zich van elkaar onderscheiden. Dit wordt nog moeilijker, doordat het aantal gegevens dat van het oorspronkelijke- en het recidivedelict kan worden verzameld betrekkelijk gering is. Het materiaal is minder recent en de gegevens hebben een gedateerd karakter. Dit laatste is van belang, omdat met name de laatste jaren door middel van richtlijnen op voornamelijk regionaal niveau is getracht het tenuitvoerleggingsbeleid enigszins te sturen. Het resultaat van dit alles is dat de onderstaande gegevens met grote voorzichtigheid dienen te worden gehanteerd. We moeten immers vaststellen dat de vergelijking van de door ons verzamelde zaakfactoren nooit een directe verklaring kan opleveren voor het verschil in de tenuitvoerleggingen. Vergaande conclusies zijn derhalve uit ons materiaal nauwelijks te trekken.

HOOFDSTUK IV

De omvang van de tenuitvoerleggingen en de overige beslissingen in de proeftijd

1. De tenuitvoerleggingen

Bij onze poging toch zoveel mogelijk informatie boven tafel te brengen zijn we zoals gezegd uitgegaan van de in 1972 opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen. In totaal troffen wij 13.218 van deze straffen aan, waarbij de proeftijd uiterlijk in 1975 afliep. Bij ruim 36% (4.767) van deze zaken had zich iets in de proeftijd voorgedaan. Er was dan sprake van hetzij een nieuw misdrijf, hetzij een algemene misdrijving, of een overtreding van bijzondere voorwaarden. In alle gevallen was een tenuitvoerlegging in principe mogelijk geweest. Het bleek echter dat maar bij een klein deel van deze voorvallen was tenuitvoergelegd, namelijk bij 743 zaken. Dit is slechts 15.6% van de voorwaardelijke gevangenisstraffen waarbij dit mogelijk was.

De tenuitvoerleggingen waren in 61% het gevolg van een nieuw delict in de proeftijd, in 23% het gevolg van een algemene misdrijving en in 16% het gevolg van een overtreding van bijzondere voorwaarden.

1.1. Het aantal tenuitvoerleggingen op basis van een nieuw delict

De tenuitvoerlegging op basis van een nieuw delict in de proeftijd kan plaatsvinden, wanneer op dit nieuwe delict een (onherroepelijk geworden) vonnis is uitgesproken.

In totaal was bij 65% van de voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972, met recidive in de proeftijd, een tenuitvoerlegging op basis van een gevonnist nieuw delict mogelijk geweest. In veel gevallen deed deze mogelijkheid zich meer dan één keer voor. Er is namelijk door de groep voorwaardelijk gestraften met recidive gemiddeld 2 keer in de proeftijd een nieuw delict gepleegd.

Uiteindelijk is bij 9.5% van de zaken (met recidive) op een nieuw delict in de proeftijd tenuitvoergelegd. Deze groep maakt nog geen 15% uit van alle zaken waarin een tenuitvoerlegging op deze grond mogelijk was geweest.

1.2. Het aantal tenuitvoerleggingen op basis van een algemene misdraging

Zoals wij in hoofdstuk I zagen was het de bedoeling van de wetgever om, in die gevallen waarin een strafbaar feit was gepleegd dat om bijzondere redenen niet tot een vervolging leidde, toch te kunnen tenuitvoerleggen (Memorie van Antwoord, zitting 1950-1951, 1546). Het gebruik van deze grond voor tenuitvoerlegging was echter in de praktijk een heel andere geworden.

Omdat bij de behandeling van de vordering tenuitvoerlegging en de straf-toemeting in het nieuwe delict toch dezelfde aspecten van de dader en zijn delicten aan de orde kwamen, ontstond er een steeds sterkere voorkeur bij de rechterlijke macht voor een gelijktijdige behandeling. Omdat er in zo'n geval nog geen onherroepelijk vonnis op het nieuwe delict is, kan er slechts een algemene misdraging door de rechter worden vastgesteld. Het kan dan gebeuren dat enige tijd later gewoon een onherroepelijk vonnis bij dit delict staat vermeld. Dit is dan toch een ander gebruik dan de wetgever voor ogen stond. Bij het gebruik van de algemene misdraging verschilt dus het oogmerk van de straftoemeter van dat van de wetgever. Uit de 171 zaken met een tenuitvoerlegging op basis van een algemene misdraging kan dan ook niet worden afgeleid dat het hier in alle gevallen om een geseponeerd delict in de proeftijd ging. Deze 171 tenuitvoerleggingen vormen nog eens 3.6% van de zaken waarin een tenuitvoerlegging mogelijk was geweest.

1.3 Het aantal tenuitvoerleggingen op basis van een overtreding van bijzondere voorwaarden

Als derde grond voor een tenuitvoerlegging noemt de wet een overtreding van bijzondere voorwaarden x). Onder de 4.767 zaken uit ons onderzoek waarbij in de proeftijd de voorwaarden waren overtreden bevonden zich 1.498 (31.4%) voorwaardelijke gevangenisstraffen waarbij bijzondere voorwaarden waren opgelegd. Bij 118 zaken, dat wil zeggen, 8% van alle zaken met opgelegde bijzondere voorwaarden had overtreding een tenuitvoerlegging

---

x) Hustinx, mr. J.P. en prof.dr. G.Th. Kempe, De bijzondere voorwaarden, ter gelegenheid van de studiedag van de reclassering 1956, 's-Gravenhage 1956.

tot gevolg. Deze 105 tenuitvoergelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen vormen tenslotte 2.5% van de zaken waarin in principe tenuitvoergelegd had kunnen worden. Hoeveel procent deze groep uitmaakt van het totaal aan overtredingen van bijzondere voorwaarden is ons niet bekend omdat, zoals in het vorige hoofdstuk is aangegeven, hierover geen gegevens bestaan.

1.4. De ontwikkeling en spreiding in de tenuitvoerleggingen

Uit de door ons verzamelde gegevens kan niet worden afgeleid hoe de ontwikkeling in het aantal tenuitvoerleggingen over een reeks van jaren is geweest. Ons materiaal biedt ons alleen de gelegenheid tot een soort geschiedschrijving van de in 1972 opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen. Om vast te kunnen stellen of men jaarlijks in dezelfde- of verschillende mate tenuitvoerlegt zijn andere cijfers nodig. Enkele cijfers uit de criminele statistiek (1971, staat 33) stellen ons in staat tot een summiere beschrijving van deze ontwikkeling.

In 1965 werd bij 21% van alle voorwaardelijke straffen waarvan in dat jaar de proeftijd afliep, de voorwaarden overtreden. Bij 10% van alle aflopende proeftijden werd de voorwaardelijke straf dat jaar tenuitvoergelegd. In 1967 was eveneens bij 21% sprake van een overtreding der voorwaarden. Toen werd echter nog maar in 8% tenuitvoergelegd. In 1969 waren minder voorwaardelijke straffen waarvan in dat jaar de proeftijd afliep succesvol geweest. Bij 24% waren de voorwaarden overtreden, terwijl maar bij 6% werd tenuitvoergelegd. In 1971 werd bij een nog hoger percentage te weten 31% de voorwaarden overtreden en bij slechts 5% werd tenuitvoergelegd.

Landelijk bezien kan derhalve worden vastgesteld, dat het percentage tenuitvoerleggingen van voorwaardelijke straffen in het algemeen (dus inclusief voorwaardelijke geldboetes en hechtenis) gestadig afneemt x). Naast de verschillen in het aantal tenuitvoerleggingen van jaar tot jaar, zijn de regionale verschillen interessant. In onderstaande tabel 7 wordt per ressort aangegeven hoeveel procent van de voorwaardelijke gevangenisstraffen waarbij tenuitvoerlegging in principe mogelijk was, is tenuitvoergelegd.

---

x) Deze conclusie betreft alleen de voorwaardelijke vorm van de hoofdstraffen.

Tabel 7. Overzicht van het aantal tenuitvoerleggingen per ressort (exclusief Hoven) van de voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972 met recidive in de proeftijd.

ressorten	aantal voorw.gev.str. met recidive	aantal tenuitvoerleggingen	% tenuitvoerleggingen van de zaken met recidive
's-Hertogenbosch	1.146	191	16.6%
Arnhem	988	178	18.0%
's-Gravenhage	910	96	10.5%
Amsterdam	933	156	16.7%
Leeuwarden	443	81	18.2%
totaal	4.420	702	15.8%

Het is duidelijk dat met name in het ressort Den Haag weinig wordt tenuitvoergelegd. Uit een vergelijking van de arrondissementen (zie bijlage 3, tabel 1 en 2) blijkt dat voor dit lage percentage met name het arrondissement Rotterdam verantwoordelijk is. De verschillen tussen de arrondissementen blijken overigens aanzienlijk groter te zijn dan de verschillen tussen de ressorten. In sommige arrondissementen (Maastricht, Utrecht, Groningen, Rotterdam) werd in nog geen 10% van de gevallen waarin dit mogelijk was tenuitvoergelegd, terwijl in andere arrondissementen (Zutphen, Haarlem, Assen, Leeuwarden) in meer dan 20% een tenuitvoerlegging plaatsvond. De tenuitvoerleggingsactiviteit van de rechtbanken blijkt niet duidelijk samen te hangen met de frequentie waarmee een voorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd. De rechtbank Utrecht met weinig tenuitvoerleggingen behoort bijvoorbeeld bij de 3 rechtbanken die relatief het meest een voorwaardelijke gevangenisstraf opleggen (zie bijlage 1). Een andere rechtbank met zeer weinig tenuitvoerleggingen (Maastricht) behoort bij de 3 rechtbanken in Nederland met de minste voorwaardelijke gevangenisstraffen.

Maar, zoals gezegd, betekent geen tenuitvoerlegging niet dat er geen enkele andere beslissing is genomen. Het kan zijn dat bijvoorbeeld naar aanleiding van een recidivedelict de proeftijd is verlengd.

2. De verlenging van de proeftijd

De wet (art. 14 g Sr) biedt de rechter de mogelijkheid om de proeftijd van de voorwaardelijke straf ten hoogste één keer met maximaal 1½ jaar (bij een proeftijd van 3 jaar) te verlengen. Bij de voorwaardelijke gevangenisstraffen uit ons onderzoek, was in 2.5% sprake van een verlenging. Opvallend is dat deze verlengingen verhoudingsgewijs vaak voorkwamen bij zaken

waarbij later toch een tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straf plaatsvond. Van de tenuitvoerlegging had in 5% van de zaken eerder een verlenging van de proeftijd plaatsgevonden, bij de gevallen waarin niet tenuitvoergelegd werd was dit 2%.

Hieruit zou kunnen worden afgeleid, dat de verlenging van de proeftijd een min of meer waarschuwend karakter heeft.

Een dergelijke waarschuwing kan ook gegeven zijn, zonder dat daarvan iets uit het dossier blijkt. In dat geval wordt bij de strafvordering in de nieuwe zaak door de officier expliciet van een vordering tenuitvoerlegging afgezien. Het kan zijn dat hij daarbij aan de verdachte mededeelt, dat hij dit een volgende keer niet meer zal doen en een tenuitvoerlegging zal vorderen. Het is ook mogelijk dat hij er van afziet en dit in zijn strafvordering bij het nieuwe delict verdisconteert.

3. De beslissing op het nieuwe delict

Zoals gezegd wordt een nieuw strafbaar feit in de proeftijd van een voorwaardelijke straf niet alleen als overtreding van de voorwaarden beschouwd, maar kan dit tevens zelfstandig als delict door het Openbaar Ministerie worden vervolgd. Enige samenhang tussen beide beslissingen is dus niet ondenkbaar. Eerder hebben wij al vermeld, dat in zo'n 30% van de voorwaardelijke straffen tijdens de proeftijd minstens één nieuw delict wordt gepleegd. Bij de voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972 zagen wij om precies te zijn bij 34.7% minstens één recidivedelict in de proeftijd. Van al deze delicten werd bijna 65% door het Openbaar Ministerie als zelfstandig delict vervolgd. Bij deze gevallen waarin de veroordeelde nog in de proeftijd liep van een eerder vonnis werd in 39% een geldboete en in 19% een onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd.

In de overige 42% van de veroordelingen werd opnieuw een voorwaardelijke straf opgelegd. Hierdoor ging dan een tweede proeftijd lopen en werd de strafdreiging voor een deel verzwaard en tevens verlengd.

Hieruit kan worden afgeleid dat het bij een groot deel van de recidivedelicten toch om tamelijk ernstige feiten ging. Als we daarbij nog bedenken, dat niet minder dan de helft van de recidiverende voorwaardelijk gestraften meer dan 1 delict in de proeftijd pleegde, dan mag men aannemen dat in de meeste gevallen de mogelijkheid van tenuitvoerlegging reëel is geweest. Van de voorwaardelijk veroordeelden met slechts 1 recidivedelict (50%) werd bij ruim 11% dit feit geseponneerd en ruim 27% kreeg een geldboete. Denkbaar is dat in deze zaken 19% van alle voorwaardelijke gevangenisstraffen met recidive, vanwege de geringe ernst van dat enkele feit een tenuitvoerlegging niet voor de hand lag. Op de feitelijke invloed van de ernst van de recidive op de beslissing tot een tenuitvoerlegging wordt in het volgende hoofdstuk nader ingegaan.

HOOFDSTUK V

De zaakfactoren in relatie tot de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke gevangenisstraf

In het vorige hoofdstuk hebben we vastgesteld, dat in zo'n 36% van alle voorwaardelijke gevangenisstraffen een tenuitvoerlegging mogelijk was geweest en in slechts 5.6% plaatsvond. In de meeste gevallen gebeurde dit naar aanleiding van een nieuw delict in de proeftijd. De verschillen tussen de rechtbanken waren daarbij opmerkelijk. In het ene arrondissement werd meer dan tweemaal zoveel tenuitvoergelegd dan in het andere arrondissement. De vraag is welke aspecten, van zowel het oude als het nieuwe delict, spelen bij dit geringe aantal tenuitvoerleggingen een rol. Hoe kunnen daarbij de verschillen tussen de rechtbanken worden verklaard? Binnen het Openbaar Ministerie is het beleid op dit punt al eerder ter sprake geweest. In de loop van de zeventiger jaren zijn de uitgangspunten van het vorderingsbeleid bij de tenuitvoerlegging van voorwaardelijke straffen herhaaldelijk in discussie geweest. x) Als overwegingen bij de tenuitvoerlegging vinden wij onder andere een vereiste gelijksoortigheid tussen de delicten waarvoor de voorwaardelijke straf is opgelegd en de tenuitvoerlegging wordt gevorderd, een zeker evenwicht in de ernst van deze delicten, een niet te groot verschil tussen de tenuitvoer te leggen straf en de strafmaat op het nieuwe delict en de vraag in welk stadium van de proeftijd is gerecidiveerd. Over de prioriteit van deze overwegingen is het Openbaar Ministerie het landelijk niet eens kunnen worden. De indruk bestond dat onder andere deze onduidelijkheid in de praktijk tot verschillen in het vorderingsbeleid leidde.

Bij de bespreking van de resultaten van ons onderzoek, dat een antwoord moet geven op de vraag welke factoren op de beslissing tot tenuitvoerlegging van invloed zijn, worden de factoren, waarvan sommige hierboven zijn genoemd, verdeeld in drie groepen. Ten eerste de daad- en daderfactoren, ten tweede de factoren die samenhangen met de competentie van de rechter en ten derde de straffactoren. Omdat de aanleiding bij een tenuitvoerlegging op basis van een overtreding van bijzondere voorwaarden nogal verschilt van de andere twee typen tenuitvoerleggingen, zullen wij de daad-

---

x) Vanaf 1973 zijn verschillende richtlijnen geformuleerd, zoals voor het ressort Leeuwarden in september 1973 (kenmerk 5616/73), voor het ressort 's-Gravenhage in maart 1975 (kenmerk 75/376) en in maart 1977 (kenmerk 77-3260) en tenslotte voor het ressort 's-Hertogenbosch in mei 1975 (kenmerk 3214/73).

en daderfactoren alsmede de competentiefactoren voor beide typen tenuitvoerleggingen apart behandelen (1 en 2). De straffactoren zullen voor beide typen tenuitvoerleggingen tezamen worden besproken (3). Na de beschrijving van de drie groepen factoren, schetsen wij tot slot een profiel van de voorwaardelijk gestrafte met een tenuitvoerlegging (4).

1. De tenuitvoerlegging als gevolg van een overtreding van bijzondere voorwaarden

1.1. De daad- en daderfactoren bij de overtreding van bijzondere voorwaarden

In totaal blijkt uit ons materiaal bij 22% van de zaken met bijzondere voorwaarden tenuitvoergelegd te zijn. Bij 8% was de reden een overtreding van die voorwaarden. De andere tenuitvoerleggingen waren het gevolg van een nieuw delict of een misdraging. Uit een vergelijking met het aantal tenuitvoerleggingen bij de voorwaardelijke straffen zonder bijzondere voorwaarden blijkt dat de aanwezigheid hiervan niets toe of af doet aan de kans op een tenuitvoerlegging bij een nieuw delict.

Het zij hier nog eens gezegd, dat uit het feit dat bij zaken met een bijzondere voorwaarde niet tenuitvoergelegd is niet kan worden afgeleid dat deze voorwaarden dan niet zijn overtreden.

Van alle zaken met bijzondere voorwaarden uit ons materiaal hield meer dan de helft (56%) van deze voorwaarden toezicht door de reclassering in. Bij geen van deze zaken was overtreding van die voorwaarde een reden voor tenuitvoerlegging. Zo'n overtreding zou ook doorgaans niet ter kennis van de officier van justitie komen. Hetzelfde geldt voor de voorwaarde waarbij men zich in verbinding moet stellen met het consultatiebureau voor alcoholisme en drugs (21%). De tenuitvoerleggingen hadden vrijwel allemaal betrekking op het niet nakomen van de verplichting tot schadevergoeding (17%). In de overige 6% van de bijzondere voorwaarden was er sprake van een verbod een bepaalde plaats te betreden of er was een combinatie van voorwaarden. Hierbij kan het gebeuren dat de officier van justitie ondanks een overtreding der voorwaarden toch van een vordering tenuitvoerlegging afziet.

1.2. De rechters die bij overtreding van bijzondere voorwaarden tenuitvoerlegden

Bij de vaststelling van de rol van de rechter binnen het totaal aan tenuitvoerleggingen hebben wij met twee aspecten te doen: ten eerste het verschil tussen de politierechter en de Meervoudige Kamer en ten tweede de relatieve competentie.

Ten aanzien van het eerste aspect rijst de vraag of door de politierechter meer of minder wordt tenuitvoergelegd dan door de Meervoudige Kamer. Zoals gezegd hangt het samen met de rechter die de voorwaardelijke veroordeling heeft uitgesproken, waar de vordering tenuitvoerlegging moet worden ingesteld. Als de bijzondere voorwaarden zijn opgelegd bij een vonnis van de Meervoudige Kamer dan zal bij overtreding een tenuitvoerlegging voor deze Kamer moeten worden gevorderd x). De Meervoudige Kamer blijkt in ons materiaal aanzienlijk meer bijzondere voorwaarden te hebben opgelegd dan de politierechter (56% tegenover 29%). Van de tenuitvoerleggingen op overtredingen der voorwaarden neemt de politierechter echter een veel groter deel voor zijn rekening (96%) dan de Meervoudige Kamer. Van alle door de politierechter opgelegde voorwaardelijke straffen met bijzondere voorwaarden wordt 10% tenuitvoergelegd. Bij de Meervoudige Kamer is dit percentage aanmerkelijk lager, te weten 1%. Wanneer wij aannemen, dat de Meervoudige Kamer-zaken over het algemeen ernstiger en/of ingewikkelder zijn dan politierechter-zaken, dan blijkt dus dat deze Meervoudige Kamer-zaken vaker aanleiding geven om aan de voorwaardelijke straf bijzondere voorwaarden toe te voegen. Opvallend is dat bij deze ernstiger zaken overtreding van de voorwaarden minder vaak aanleiding tot een tenuitvoerlegging geeft, dan bij de minder ernstige zaken van de politierechter.

Over de relatieve competentie, waarbij het gaat om de vraag voor welke rechtbank de vordering tenuitvoerlegging moet worden ingesteld, kan op basis van ons materiaal niet veel worden gezegd. Het aantal zaken met bijzondere voorwaarden is te klein om de arrondissementen precies met elkaar te kunnen vergelijken. Er kan slechts worden vastgesteld, dat het aantal

---

x) Nijboer, J.F., De politierechter en de last tot tenuitvoerlegging, een processuele kwestie in het Wetboek van Strafrecht, D & D nr. 8, 1978, is van mening dat dit voorschrift niet de bevoegdheden van de politierechter en de Meervoudige Kamer in deze vaststelt.

tenuitvoerleggingen op overtreding van bijzondere voorwaarden bij de rechtbank Arnhem aanzienlijk groter is dan bij de overige rechtbanken.

2. Een nieuw delict in de proeftijd als reden voor een tenuitvoerlegging

In 34.7% van de voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972 had een delict of een algemene misdraging plaatsgevonden. Deze laatste categorie kan omvangrijker zijn, omdat zoals gezegd, niet elke gebeurtenis in de proeftijd (zijnde geen delict) wordt geregistreerd. Zoals wij eerder hebben beschreven, zijn deze geregistreeerde misdragingen voor een deel slechts het gevolg van de procedure bij de tenuitvoerlegging. In dat geval verschillen zij niet van de recidivedelicten in de proeftijd. Bij de beschrijving van de recidivedelicten zullen wij in de gevallen dat ons uit het A.D.R. bekend is, dat de misdraging in feite een delict was, dit als zodanig meerekenen.

2.1. De daad- en daderfactoren bij de recidivedelicten

De beoordeling van het recidivedelict in de proeftijd zal in het algemeen plaatsvinden in het licht van de kans die de veroordeelde heeft gekregen om zich niet meer aan dit soort gedragingen schuldig te maken. De vraag waar men bij de straftoemeting dan voor staat, is of het hierbij om eenzelfde soort gedraging gaat.

Het kan natuurlijk zijn, dat elk delict onder alle omstandigheden als een "in gebreke blijven" wordt opgevat. In dat geval zou het aantal tenuitvoerleggingen aanzienlijk groter zijn dan nu het geval is. We mogen daarom aannemen dat aan de gelijksoortigheid van de delicten toch een hogere eis wordt gesteld. Wij hebben in tabel 1 van bijlage 4 een vergelijking gemaakt tussen het soort delict waarop de voorwaardelijke straf volgde en dat waarop de tenuitvoerlegging werd bevolen. Er blijkt dan in bijna 71% sprake te zijn van gelijksoortigheid in de beide delicten. Omdat wij dit verband slechts na konden gaan bij een steekproef van alle zaken met een tenuitvoerlegging waren bij sommige delicten de aantallen te klein om er conclusies aan te verbinden. Bij de agressieve delicten, de vermogensdelicten en de wegenverkeerswet-zaken was het aantal groot genoeg om vast te stellen, dat hier de specifieke recidive duidelijk van invloed is op de kans op een tenuitvoerlegging. Dit kon worden geconcludeerd uit een vergelijking van de percentages tenuitvoerleggingen op gelijksoortige recidive

en op ongelijksoortige recidive (zie bijlage 4, tabel 2). De gelijksoortigheid van de recidive verhoogt de kans op een tenuitvoerlegging aanmerkelijk. Het blijkt dat deze gelijksoortigheid vooral bij de Wegenverkeerswetdelicten een grote rol speelt.

Uit een vergelijking van de verschillende delictgroepen blijkt ook dat de percentages tenuitvoerleggingen op zichzelf nogal uiteenlopen (zie tabel 3 van bijlage 4). Het grootste verschil bestaat tussen het aantal tenuitvoerleggingen op vermogensdelicten (17.5%) en vuurwapendelicten (5%).

Uit de vergelijking van deze twee delictgroepen is moeilijk te concluderen dat het verschil in ernst hierbij een rol speelt. Wel is het in dit verband opvallend dat bij de agressieve misdrijven, die over het algemeen zeker niet minder ernstig worden gevonden dan de vermogensdelicten, toch aanzienlijk minder, te weten 10.3% wordt tenuitvoergelegd. Naast de gelijksoortigheid en de ernst van het delict kan ook nog een rol spelen hoe vaak de voorwaardelijk veroordeelde nu al in de proeftijd heeft gerecidiveerd. Om verschillende redenen wordt immers bij recidive in de proeftijd niet altijd dadelijk tenuitvoergelegd. Uit ons materiaal blijkt dat nog niet de helft van de tenuitvoerleggingen plaatsvindt op het eerste recidivedelict. In bijna 40% van de tenuitvoerleggingen was er sprake van 1 of 2 voorgaande delicten in de proeftijd. Ruim 10% had zelfs viermaal of meer gerecidiveerd voordat de voorwaardelijke straf werd tenuitvoergelegd.

Om vast te stellen welke rol de rangorde van het recidivedelict speelt zijn wij van alle recidivedelicten in de proeftijd nagegaan of het percentage tenuitvoerleggingen samenhangt met het aantal gevallen van voorgaande recidive. Het blijkt dat van alle eerste recidivegevallen nog het hoogste percentage wordt tenuitvoergelegd. Bij elk volgend recidivedelict in de proeftijd lijkt niet van een duidelijke toe- of afname van de kans op een tenuitvoerlegging sprake te zijn.

Mogelijk werden deze frequente recidivisten vanwege de aard en frequentie van hun criminaliteit op de nieuwe delicten al zodanig gestraft, dat (bij een afweging) een tenuitvoerlegging onevenredig zou aandoen. Tot slot kan bij de recidive van de voorwaardelijk gestrafte ook nog gedacht worden aan zijn strafrechtelijk verleden vóór deze veroordeling. Het strafblad blijft immers de achtergrond vormen waartegen nieuwe strafbare feiten worden beoordeeld, of zij nu in een proeftijd plaatsvinden of niet.

Van de voorwaardelijk veroordeelden die vóór deze voorwaardelijke gevange-

nisstraf niet voor een misdrijf waren veroordeeld kreeg ruim 9% een tenuitvoerlegging. Deze kans op een tenuitvoerlegging nam toe met de omvang van het strafblad vóór de voorwaardelijke veroordeling. Met 1 recidivedelict ruim 14%, met 2 bijna 17% en met 3 veroordelingen vóór de voorwaardelijke veroordeling ruim 22%.

Het is vreemd dat bij 4 veroordelingen of meer op het strafblad het percentage tenuitvoerleggingen weer wat lager is, namelijk bijna 19%.

2.2. De rechters die bij recidive in de proeftijd tenuitvoerlegden

Vocruitlopend op de in het volgende hoofdstuk beschreven procedure zullen wij hier op de invloed van twee aspecten hiervan nader ingaan. Eerst bespreken wij het verschil tussen de politierechter en de Meervoudige Kamer bij de tenuitvoerlegging en daarna de rol van de relatieve competentie.

Van de zaken waarbij de tenuitvoerlegging door de politierechter moest worden uitgesproken werd 14.8% tenuitvoergelegd en van die waarbij de Meervoudige Kamer competent was 13.5%.

Hiermee is niet gezegd, dat de zelfstandige behandeling van het nieuwe delict dat de reden voor de tenuitvoerlegging vormde, ook in deze verhouding voor de politierechter en de Meervoudige Kamer heeft plaatsgevonden.

Het kan immers zijn, dat dit recidivedelict te ernstig of te ingewikkeld is voor een eventueel gelijktijdige behandeling door de politierechter of in het andere geval te licht voor de Meervoudige Kamer.

Onderstaande tabel laat zien hoe deze (voorgeschreven?) werkwijze bijdraagt aan een verschil in het percentage tenuitvoerleggingen.

Tabel 8. Overzicht van de verschillende percentages tenuitvoerleggingen bij gelijke en ongelijke rechters bij de vordering tenuitvoerlegging en de zelfstandige vordering in het nieuwe delict.

	vordering in het recidivedelict bij de politierech- ter	vordering in het recidivedelict bij de Meerv. Kamer
vordering tenuitvoerlegging bij politierechter	15 %	18 %
vordering tenuitvoerlegging bij Meervoudige Kamer	7 %	23 %
geen vordering tenuitvoerlegging	78 %	59 %
totaal	100 %	100 %

Het is duidelijk dat vooral bij de Meervoudige Kamer-zaken de kans op een tenuitvoerlegging aanmerkelijk wordt vergroot als de vordering van het recidivedelict ook bij de Meervoudige Kamer is ingediend. Door de politierechter wordt daarentegen nog meer tenuitvoergelegd op Meervoudige Kamer-zaken dan op politierechter-zaken. Uit deze gegevens lijkt dus te kunnen worden geconcludeerd dat de ernst van het feit (los van de delictsoort) een belangrijke factor bij de beslissing vormt.

Naast dit verschil tussen de politierechter en Meervoudige Kamer, speelt de relatieve competentie een rol. Wanneer immers het recidivedelict in de proeftijd plaatsvindt in een ander arrondissement dan waar de voorwaardelijke gevangenisstraf is uitgesproken, zal bij het aanbrenge van deze strafzaak geen vordering tenuitvoerlegging mogelijk zijn. Deze vordering moet worden gedaan door de rechtbank die de voorwaardelijke straf oplegde.

Van de recidivegevallen waarbij zich een dergelijke spreiding van competentie voordeed werd in 11% tenuitvoergelegd. Bij de delicten die in hetzelfde arrondissement werden gepleegd was dit 15%.

In welke mate dit verschil samenhangt met de algemene tenuitvoerleggingsgeneigdheid bij de verschillende rechtbanken is niet duidelijk.

3. De omvang van de voorwaardelijke straf en de beslissing tot een tenuitvoerlegging

Drie aspecten van de voorwaardelijke straf lijken op het eerste gezicht relevant voor de beslissing tot tenuitvoerlegging, te weten de omvang van het voorwaardelijk deel, de combinatie van de voorwaardelijke straf en het stadium van de proeftijd, waarin zich iets voordoet.

Ten eerste de omvang van het voorwaardelijk deel.

Het is goed voorstelbaar dat bij de overweging van een tenuitvoerlegging de omvang van de voorwaardelijke straf een rol speelt. Omdat een gedeeltelijke tenuitvoerlegging niet mogelijk is zal wellicht een zekere afweging plaatsvinden tussen de ernst van het recidivedelict en de omvang van de voorwaardelijke straf.

In onderstaande tabel hebben wij een overzicht gemaakt van het aantal tenuitvoerleggingen per tijdsduur van de voorwaardelijke straf.

Tabel 9. Overzicht van het aantal tenuitvoerleggingen, onderverdeeld naar de duur van de in 1972 opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraf.

de duur van de voorwaardelijke gevangenisstraf	aantal zaken met recidive in de proeftijd	tenuitvoerleggingen	%
1 week	806	134	16.4
2 weken	1.196	209	17.5
2 weken - 1 maand	1.155	151	13.1
1 - 2 maanden	962	159	16.5
2 - 3 maanden	492	74	15.0
3 maanden en meer	156	16	10.3
	4.767	743	15.3

Het is duidelijk dat bij de korte voorwaardelijke gevangenisstraffen van 1 of 2 weken verhoudingsgewijs het aantal tenuitvoerleggingen groter is dan bij de langere straffen. Voor de tenuitvoerlegging van een langere voorwaardelijke straf bestaat kennelijk een grotere aarzeling.

Bij het tweede aspect, de combinatie van de voorwaardelijke gevangenisstraf, zijn 3 varianten te onderscheiden, te weten de geheel voorwaardelijke vorm, de gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf en de combinatie met een geldboete. Uit een vergelijking blijkt dat de gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf met 17.5% het meest tenuitvoergelegd wordt, de combinatie met een geldboete het minst, 14% (zie bijlage 5). Het verschil is echter niet van dien aard, dat daaraan een conclusie kan worden verbonden ten aanzien van de invloed van deze strafcombinatie op de beslissing tot tenuitvoerlegging.

Het derde aspect vormde het stadium van de proeftijd waarin zich iets voordoeft. Ten aanzien van dit aspect zijn verschillende overwegingen denkbaar. Het is mogelijk, dat men bij een overtreding van de voorwaarden aan het begin van de proeftijd nog een kans krijgt. Ook is het niet ondenkbaar dat bij een eerste overtreding tegen het einde van de proeftijd niet meer tot een tenuitvoerlegging wordt overgegaan. Ons materiaal geeft steun aan deze laatste overweging. Het blijkt dat ruim 80% van de tenuitvoerleggingen

minstens een half jaar voor het einde van de proeftijd plaatsvond. Voor een volledige verificatie van de hypothese zou per tijdseenheid het percentage tenuitvoerleggingen moeten worden berekend. Dit was op basis van de ons ter beschikking staande gegevens niet mogelijk.

4. Een profiel van de voorwaardelijk gestrafte met een tenuitvoerlegging

Van de overtreder van de voorwaarden is ons naast de reeds besproken recidive eigenlijk alleen het geslacht en de leeftijd bekend.

De steekproef van alle in 1972 tot een voorwaardelijke gevangenisstraf veroordeelden bestond voor 97% uit mannen en voor 3% uit vrouwen.

Bij de mannelijke veroordeelden is in geval van recidive in de proeftijd iets vaker tenuitvoergelegd (15%) dan bij de vrouwelijke voorwaardelijk gestraften (12%). De leeftijd van de veroordeelde lijkt van meer invloed op de beslissing tot tenuitvoerlegging. De leeftijdsverdeling van de overtreders van voorwaarden in de proeftijd waarbij tenuitvoergelegd is laat zien (zie bijlage 6) dat tot 40 jaar de kans op een tenuitvoerlegging niet erg verschilt. Na deze leeftijd neemt de kans op een tenuitvoerlegging echter aanzienlijk af.

Opvallend is dat bij de politierechter-zaken in de leeftijdsgroep ouder dan 50 jaar van een opmerkelijke stijging in het aantal tenuitvoerleggingen sprake is. Het bleek hier in de meeste gevallen om overtredingen van art. 26 van de Wegenverkeerswet te gaan.

HOOFDSTUK VI

De procedurele factoren gekoppeld aan de vordering tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke gevangenisstraf

Zoals in de inleiding is aangegeven, ontstond in de oriënterende fase van het onderzoek al het vermoeden, dat een aantal zeer praktische factoren bij de vordering van een tenuitvoerlegging een rol zou kunnen spelen. Om hiervan een betere indruk te krijgen hebben wij, zoals in de opzet van het onderzoek is toegelicht, een serie interviews gehouden. De beschouwingen in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de resultaten van deze interviews.

Hieronder volgt eerst een beschrijving van de werkwijze van het Openbaar Ministerie (1), daarna wordt de bijdrage van de administratie in deze onder de loupe genomen (2). Tenslotte zullen wij enkele knelpunten in de procedure nader bezien (3).

1. De werkwijze van het Openbaar Ministerie

Hoewel het in de wet formeel geregeld is hoe een vordering tenuitvoerlegging moet plaatsvinden en hoe deze administratief wordt voorbereid, zijn er toch momenten waarop in de praktijk verschillen in de werkwijze kunnen optreden. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de signalering van de proeftijd waarin de verdachte zich bevindt, de controle op het voldoen aan de voorwaarden, de keuzemogelijkheden bij verschillende competente rechtbanken enz..

Omdat de officier van justitie bij een recidivedelict in de proeftijd voor (nog) andere vragen komt te staan dan bij een overtreding van de bijzondere voorwaarden het geval is, zullen we beide hier afzonderlijk bespreken.

1.1. De overtreding van bijzondere voorwaarden

In het geval de voorwaardelijk gestrafte bijzondere voorwaarden overtreedt, is deze daad voor het Openbaar Ministerie alleen van belang, voorzover het de mogelijkheid van een vordering tenuitvoerlegging betreft. Als zelfstandig feit is dergelijk gedrag doorgaans niet strafbaar.

Van het optreden van de officier van justitie is hier als zodanig niet veel bijzonders te vermelden. De verschillen die hier in de werkwijze

op de parketten zijn vastgesteld, zijn meest te herleiden tot een verschil in visie op de aard en functie van de bijzondere voorwaarden. Daarnaast is er sprake van een verschil in taakverdeling tussen de officier en de parketadministratie.

Zo krijgt in geval van een schadevergoeding in het ene arrondissement de officier direct bericht van de gelaedeerde bij niet-nakoming van deze verplichting, terwijl in het andere arrondissement de administratie dit soort klachten ontvangt en verwerkt. Hetzelfde geldt eigenlijk voor bijzondere voorwaarden waarbij een verplicht contact met de reclassering of ander instituut werd opgelegd of waarbij bepaalde gedragingen werden verboden. Uit de interviews bleek steeds, dat de controle hiervan zich in de praktijk op een bepaalde manier had geregeld. Hierdoor was er sprake van een duidelijk verschil in betrokkenheid van onder andere parketadministratie, reclassering en politie in de bezochte arrondissementen. Dit verschil kan van belang zijn, omdat bijvoorbeeld bij de controle op de betaling van schadevergoedingen bleek dat sommige parketadministraties één en ander zodanig hadden georganiseerd dat de kans op een tenuitvoerlegging wel aanzienlijk werd verminderd. Hier en daar bestond een systeem van aanschrijvingen met voorgedrukte formulieren waarbij de betalingsplichtige nog een aantal kansen kreeg om bij verzuim alsnog te betalen, voordat het Openbaar Ministerie van de nalatigheid op de hoogte werd gebracht. Dit steekt scherp af tegen de situatie waarin de officier van justitie bij niet-betaling direct op de hoogte wordt gebracht, hetzij door de politie, hetzij door de gelaedeerde.

In zo'n geval kan gemakkelijk een vordering tenuitvoerlegging het gevolg zijn, terwijl de betalingsplichtige aanmerkelijk minder achter zijn broek gezeten is dan bij het hiervoor beschreven voorbereidend werk van de parketadministratie.

Over het geheel genomen hadden de geïnterviewde officieren overigens een strikt persoonlijke aanpak van dit soort overtredingen. De ene officier was wat meer geneigd om de veroordeelde nog eens aan te zetten tot nakoming der voorwaarden dan de andere officier. Dit hing doorgaans weer samen met de opvattingen van de officier ten aanzien van de aard en bedoe-ling van de bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke straf. Een selectief gebruik van deze voorwaarden bij de strafvordering lag in veel

gevallen aan de basis van een systematische controle op de naleving. Vooral in de waardering van de schadevergoedingsplicht als bijzondere voorwaarde verschilde men nogal. De ene officier maakte hier regelmatig weloverwogen gebruik van, terwijl de andere dit slechts bij uitzondering deed.

1.2. Het delict in de proeftijd

De officier van justitie beoordeelt de strafbaarheid van een feit op basis van de gegevens uit het strafdossier. In dit strafdossier bevindt zich ook een uittreksel uit het Algemeen Documentatie Register. Hierin kan de officier lezen, dat de dader nog in de proeftijd van een voorwaardelijke straf loopt.

Er kunnen zich dan twee mogelijkheden voordoen, die zó verschillen, dat wij ze afzonderlijk beschrijven. In het ene geval is de voorwaardelijke straf waarvan de proeftijd nog loopt, opgelegd door de rechtbank in zijn eigen arrondissement (1.2.1.), in het andere geval is deze voorwaardelijke straf in een ander arrondissement opgelegd (1.2.2.).

1.2.1. *Recidive in hetzelfde arrondissement*

Indien de officier van justitie beslist het nieuwe delict aan de rechter voor te leggen, dan zal hij moeten kiezen tussen de politierechter en de Meervoudige Kamer. Deze keuze is ook van belang voor de te volgen procedure bij een vordering tenuitvoerlegging op dit delict. Door velen wordt immers aangenomen dat de wet voorschrijft dat deze vordering niet alleen bij dezelfde rechtbank maar ook bij dezelfde "soort" rechter moet worden gedaan, als welke de voorwaardelijke straf wordt opgelegd.

Er kunnen zich dan 4 situaties voordoen. Wanneer de voorwaardelijke straf is opgelegd door de politierechter, kan het gebeuren dat het recidivedelict ook voor de politierechter moet worden aangebracht (1) of daarvoor te ernstig of ingewikkeld is zodat het voor de Meervoudige Kamer komt (2). Als de voorwaardelijke straf is opgelegd door de Meervoudige Kamer, kan het recidivedelict ook voor deze Kamer komen (3) of voor de politierechter worden aangebracht (4).

Gezien de samenhang van beide vorderingen, bestond bij verreweg de meeste officieren een sterke voorkeur voor een gelijktijdige behandeling x).

---

x) In verschillende van de genoemde circulaire van de Procureurs-Generaal is zo'n gelijktijdige behandeling als uitgangspunt geformuleerd.

Deze mogelijkheid bestaat in de hierboven geschetste situaties (1) en (3).

In het geval de voorwaardelijke straf door de Meervoudige Kamer werd opgelegd en het nieuwe feit voor de politierechter komt (4), dan is dit niet mogelijk. Hier kan zich echter wel de situatie voordoen, dat de persoon van de politierechter ook in de Meervoudige Kamer zitting heeft waardoor een afweging van beide vorderingen toch enigszins zou kunnen plaatsvinden. Tot slot is er nog de mogelijkheid dat de voorwaardelijke straf is opgelegd door de politierechter en het recidivedelict voor de Meervoudige Kamer moet worden aangebracht (2). In dat geval was het in sommige arrondissementen regel, dat één van de leden van de Meervoudige Kamer voor de vordering tenuitvoerlegging bij dezelfde zitting tijdelijk als politierechter optrad.

Hiervoor hebben wij geconstateerd, dat de politierechter opvallend vaak tenuitvoerlegt op een Meervoudige Kamer-zaak (zie blz. 37 van dit rapport).

Een verschil in werkwijze tussen de arrondissementen op dit punt is in verband met de sterke voorkeur voor een gelijktijdige behandeling van beide vorderingen op het delict in de proeftijd van groot belang. Op de meeste parketten had men zo'n gelijktijdige behandeling - waarbij in geval het vonnis op het nieuwe delict nog niet onherroepelijk is, en de tenuitvoerlegging formeel op een algemene misdraging moet worden uitgesproken - meestal in onderling overleg met de zittende magistratuur als regel gekozen.

Bij de interviews bleek ons, dat van zo'n gebruik geen sprake was in de arrondissementen Rotterdam, Dordrecht, Leeuwarden en Roermond.

Wanneer zo'n gelijktijdige aanbrenging van beide vorderingen niet geschiedt, dan kan de officier van justitie toch een zekere afweging van beide vorderingen mogelijk maken. Hij kan namelijk bij zijn (zelfstandige) vordering op het nieuwe delict overwegen van een vordering tenuitvoerlegging af te zien of juist zijn plannen in die richting aan de rechtbank bekend maken. Hierdoor kan de rechtbank, zo zij daaraan behoefte heeft, enigszins anticiperen op zo'n vordering. Niet in alle gevallen volgden de officieren deze werkwijze.

1.2.2. *Recidive in een ander arrondissement*

Wanneer de voorwaardelijke straf in een ander arrondissement is opgelegd als waar het nieuwe delict in de proeftijd plaatsvindt, kan van een ge-

lijktijdige aanbrenging vanzelfsprekend geen sprake zijn. In deze gevallen speelt de parketadministratie een belangrijke rol. Deze zorgt er namelijk voor dat het parket van de rechtbank die de voorwaardelijke straf heeft gevorderd op de hoogte wordt gebracht van het feit, dat de veroordeelde in de proeftijd heeft gerecidiveerd. De vordering tenuitvoerlegging zal dan namelijk geheel zelfstandig moeten worden aangebracht, met een verwijzing naar de veroordeling door de andere rechtbank. De manier waarop de administratie deze attendering verzorgt wordt hieronder nader uiteengezet. Hier willen wij er alvast op wijzen dat het resultaat zeer verschillend is (zie ook blz. 35 van dit rapport).

Ons is gebleken dat meerdere officieren zich niet konden herinneren ooit op zo'n mogelijkheid van een vordering tenuitvoerlegging geattendeerd te zijn.

Opvallend was ook, dat slechts een enkeling wel eens over de mogelijkheid van zo'n vordering met zijn collega uit het andere arrondissement had overlegd. Er waren echter ook officieren die op zo'n attendering als regel reageerden met een vordering tenuitvoerlegging. Hiertegenover staat, dat het kon gebeuren dat de zwaarte van de straf op het nieuwe delict door de andere rechtbank opgelegd een rede was om van zo'n vordering af te zien.

2. De werkwijze van de parketadministratie

Zoals hierboven al is aangegeven, treedt de administratie bij de procedure van de vordering tenuitvoerlegging op twee momenten naar voren. Ten eerste in de gevallen dat de tenuitvoerlegging in het vizier komt bij een overtreding van bijzondere voorwaarden. Ten tweede in het geval een strafbaar feit in de proeftijd blijkt te zijn gepleegd. De functie van de parketadministratie bij de controle op de naleving van bijzondere voorwaarden kan zoals gezegd zeer verschillend zijn. In het ene arrondissement kan de administratie hierbij meer initiatieven ontplooiën dan in het andere arrondissement.

Het laat zich voorstellen dat de mate waarin de administratie op dit punt actief is zijn invloed heeft op de kans dat het tot een vordering tenuitvoerlegging komt.

De tweede invalshoek van de administratie bij de voorwaardelijke straffen vormt de attendering van de officier van justitie ingeval er een delict in de proeftijd is begaan.

De indringendheid van deze attendering verschilt per parket. In de meeste gevallen voorziet de parketadministratie de dossierkافت van de letters "V.V.", hetgeen betekent dat de verdachte zich nog in de proeftijd van een voorwaardelijke veroordeling bevindt. In sommige arrondissementen onderstreept de administratie de vermelding van de voorwaardelijke veroordeling op het uittreksel van het A.D.R. dat zich in het dossier bevindt.

Daarbij komt het op een enkel parket nog voor, dat de parketadministratie, nadat de zaak aan de rechter is voorgelegd met een (nieuwe) strafvordering, aan de officier vraagt of hij van een vordering tenuitvoerlegging heeft afgezien of dit alsnog van plan is. Ook deze verschillende manieren waarop de officieren er aan worden herinnerd, de mogelijkheid van een vordering tenuitvoerlegging niet over het hoofd te zien zouden kunnen leiden tot verschillen tussen de arrondissementen in het tenuitvoerleggingsbeleid. Tot zover de attendering "in eigen huis". Er is van een heel andere procedure sprake ingeval een tenuitvoerlegging in een ander arrondissement zou moeten plaatsvinden. In zo'n geval heeft de administratie een zogenaamd "formulierenset" te verzenden naar de administratie van het parket dat een eventuele vordering tenuitvoerlegging zou moeten instellen. Deze laatstgenoemde administratie beoordeelt (zelfstandig) of een vordering tenuitvoerlegging opportuun lijkt. In de meeste gevallen werden als selectie criteria genoemd de gelijksoortigheid van de delicten en de vergelijkbaarheid van de ernst. Ook is de tijdsduur tussen het nieuwe vonnis en een eventueel nog plaatsvindende vordering tenuitvoerlegging in dit verband wel genoemd. Wanneer de formulierenset te lang op zich had laten wachten, was daardoor de kans op een tenuitvoerlegging aanmerkelijk verminderd.

Wanneer een vordering in principe mogelijk wordt geacht, moet deze administratie een deel van de formulierenset retourneren. De eerste rechtbank zal dan bij ontvangst van deze formulierenset hierop de afloop van de strafzaak vermelden en weer naar de andere rechtbank terugzenden.

De formulierenset is dan inmiddels gereduceerd tot 2 bladzijden, waarvan de laatste parketadministratie dan nog 1 bladzijde kan terugzenden waarop het verzoek om een recidive-extractvonnis staat afgedrukt. Als de administratie van het parket dat de vordering tenuitvoerlegging zou moeten in-

stellen, tenslotte dit extractvonnis ontvangt, heeft zij bij reglementair gebruik van de formulierenset driemaal een schrijven ontvangen en tweemaal een schrijven verzonden. In de praktijk blijken er echter in deze "briefwisseling" grote verschillen op te treden. Zoals gezegd wordt er verschillend geselecteerd bij de aanvragen. Daarnaast echter verschillen de administraties in hun verzendbeleid. De ene administratie zendt min of meer automatisch de formulierensetjes door het hele land, de andere administratie anticipeert daarentegen op de kans dat zij uit een bepaald arrondissement een formulierenset terugontvangt of dat op hun toezending wordt gereageerd met een verzoek tot toezending van een extractvonnis.

Ook in de vorm waarin van de formulierenset gebruik wordt gemaakt bestaan verschillen. Door sommige administraties wordt de "briefwisseling" wat verkort door in onderling overleg op een eerste verzoek direct een recidive-extractvonnis toe te zenden.

Met al deze verschillen, waarvan overigens niet gemakkelijk vast te stellen is welk effect die precies hebben, kan moeilijk gesproken worden van een eenvormige administratie en communicatie rond de vordering tenuitvoerlegging.

3. Enkele knelpunten in de procedure

De vraag waarop we in dit hoofdstuk een antwoord proberen te vinden is op welke manier verschillen in de procedure zouden kunnen leiden tot verschillen in het tenuitvoerleggingsbeleid.

Ten aanzien van de gevallen waarin bijzondere voorwaarden werden overtreden, konden wij verschillen constateren in de mate van "geduld" bij met name de inning van de schadevergoeding. Deze verschillen waren aan twee factoren te wijten. Ten eerste het verschil in organisatie van de controle op de naleving der voorwaarden en ten tweede het verschil in opvatting van de officieren. Uit de interviews kwam naar voren, dat deze laatste factor eigenlijk bij alle situaties waarin een vordering tenuitvoerlegging aan de orde is een rol speelt. Aan de ene kant worden bepaalde automatismes ontwikkeld, terwijl op andere situaties, vaak door praktische omstandigheden, hoogst zelden wordt gereageerd.

Praktische omstandigheden die er toe kunnen leiden dat men bij wijze van uitzondering reageert, hebben wij hierboven al aangestipt. In dit verband is het vooral van belang waar het nieuwe delict in de proeftijd wordt gepleegd.

Recidive buiten de arrondissementsgrens heeft een onzekere briefwisseling, als signalering van de mogelijkheid van een vordering tenuitvoerlegging

tot gevolg. Hierbij hadden wij de indruk, dat daar bovendien sommige par-ketten min of meer systematisch buiten bleven.

Van een gelijktijdige aanbrenging kan, zoals gezegd, bij deze grensover-schrijdende recidive in elk geval geen sprake zijn. Omdat een gelijktij-dige behandeling de begrijpelijkheid van de rechtspleging bevordert en er een directe afweging tussen beide beslissingen kan plaatsvinden, genoot deze werkwijze bij vrijwel elke officier de voorkeur. Het is niet ondenkbaar, dat in situaties waarin een gelijktijdige behandeling onmogelijk is, de officier van justitie aanmerkelijk minder enthousiast over een vordering tenuitvoerlegging is. Naar alle waarschijnlijkheid moet hierin de verklaring worden gezocht voor het lage percentage tenuitvoerleggingen in Rotterdam. Dat anderzijds de onmogelijkheid van een gelijktijdige vordering niet hoeft te leiden tot zo'n laag percentage bewijzen de arrondissementen Dordrecht, Leeuwarden en Roermond.

De afstemming van de straf(vordering) op het nieuw delict en de (vordering) tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straf wordt niet door iedereen als acceptabel beschouwd. Ook in het oordeel over deze afweging zien wij weer een samenhang met de visie op de voorwaardelijke straf en haar tenuitvoerlegging in het algemeen. Staat de tenuitvoerlegging van de voorwaar-delijke straf helemaal los van de straf op het nieuwe delict of niet? Was de voorwaardelijke straf een "middenstraf" of een serieuze "stok achter de deur"?

De verschillen die hebben geconstateerd in de geneigdheid om de straf-vordering op het nieuwe delict en de vordering tenuitvoerlegging tegen el-kaar af te wegen, kunnen ingeval van de "grensoverschrijdende" recidive nog versterkt worden. De officier van de ene rechtbank weet immers niet wat de officier bij de andere rechtbank als regel doet. Gaat hij ervan uit dat deze laatste geen tenuitvoerlegging zal vorderen en wenst hij met zijn strafvordering op het nieuwe delict hiermee rekening te houden, dan kan het zijn dat de veroordeelde er relatief slecht afkomt. Omge-keerd is het voor de officier die de beslissing moet nemen, wel of niet een tenuitvoerlegging te vorderen, moeilijk na te gaan of de officier bij de andere rechtbank hiermee bij zijn strafvordering op het nieuwe delict rekening had willen houden. Deze verschillende verwachtingspatronen dragen, naast de genoemde verschillen in werkorganisatie op de recht-banken, bij tot verschillen in het vorderingsbeleid bij de tenuitvoerleg-ging van de voorwaardelijke straf.

Slotbeschouwing

Ongeveer 1/3 van de hoofdstraffen die door de rechtbanken in Nederland worden opgelegd bevat een voorwaardelijke gevangenisstraf. Er wordt in niet geringe mate uitvoering gegeven aan de wet, "die voor duizenden mensen een besparing van centenaren leed en tranen betekent, die in hun gezinnen zon en welstand zal brengen in plaats van honger en ondergang". x) In de meeste gevallen is de voorwaardelijke gevangenisstraf gecombineerd met een geldboete. De toepassing van deze straf is niet in alle arrondissementen dezelfde. In het arrondissement Almelo zien we dat bijna 54% van de hoofdstraffen een voorwaardelijke gevangenisstraf inhoudt, terwijl dit in het arrondissement Haarlem bij 23% het geval is.

Naast dit regionaal verschil in de toepassing, wordt de voorwaardelijke gevangenisstraf ook per delictcategorie in verschillende mate opgelegd. Met name bij de vermogensdelicten en de sexuele delicten wordt zij relatief vaak toegepast.

Niet alle voorwaardelijke gevangenisstraffen verlopen succesvol. In ruim 36% van de gevallen doet zich een overtreding van algemene - of bijzondere voorwaarde in de proeftijd voor. Bij 5.6% wordt uiteindelijk tenuitvoerlegd. Deze tenuitvoerleggingen waren in 61% het gevolg van een nieuw delict, in 23% het gevolg van een algemene misdrijving en in 16% het gevolg van een overtreding van bijzondere voorwaarden. In hoeveel gevallen er in feite van een overtreding van bijzondere voorwaarden of van een algemene misdrijving sprake was, is niet exact vast te stellen doordat daarvan geen gegevens bestaan. Zo'n gebrek aan informatie maakt ook, dat van de gevallen waarin ondanks een nieuw delict in de proeftijd geen tenuitvoerlegging plaatsvond (84%), niet bekend is of zo'n tenuitvoerlegging wellicht wel gevorderd is, maar is afgewezen. Het is dus niet gezegd, dat bij alle voorwaardelijke straffen met recidive en zonder tenuitvoerlegging niets is gebeurd. In elk geval is van de recidivedelicten in de proeftijd het vonnis bekend. Hierin kan de voorwaardelijke straf die er nog stond verdisconteerd zijn. In 42% wordt op dit recidivedelict opnieuw een voorwaardelijke straf opgelegd en in 19% een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. In de overige gevallen werd een onvoorwaardelijke geldboete opge-

---

x) Mr. G.T.J. de Jong, uit Tjaden, T.Y.E.-straffen en helpen, aangeboden aan mr.dr. N. Muller, 1954.

legd. Als factor die bij de beslissing tot tenuitvoerlegging een rol speelt komt voornamelijk de gelijksoortigheid van het recidivedelict met het oorspronkelijke delict naar voren x).

Bij de agressieve delicten, de vermogensdelicten en de wegenverkeerswetzaken konden wij vaststellen dat de kans op een tenuitvoerlegging bij gelijksoortige recidive ruim 2 keer zo groot was als bij ongelijksoortige recidive. Ook zijn er aanwijzingen, dat een zekere mate van ernst van de recidive een rol speelt. Het blijkt namelijk dat aanzienlijk vaker op Meervoudige Kamer-zaken wordt tenuitvoergelegd dan op Politie-rechter-zaken. Er kunnen geen delicten of delictsoorten worden onderscheiden die in het bijzonder voor een tenuitvoerlegging in aanmerking komen. Bij de bijzondere voorwaarden ligt dit anders. Bij de voorwaarde waarbij toezicht door de reclassering wordt opgelegd is uit de resultaten gebleken, dat overtreding nooit tot een tenuitvoerlegging leidde xx). Zo'n tenuitvoerlegging vindt vrijwel uitsluitend bij de schadevergoedingsplicht plaats. Bij de beoordeling van de dader in geval van een mogelijke tenuitvoerlegging lijkt vooral zijn algemene recidivestaat een rol te spelen. De voorwaardelijk gestrafte met een groot strafblad heeft meer kans op een tenuitvoerlegging dan de minder routinematige delinquent. Zoals bij elke straftoemeting worden oudere veroordeelden (boven de 40 jaar) ook bij de tenuitvoerlegging milder behandeld. Gemiddeld hebben de voorwaardelijk gestraften met recidive in de proeftijd 2 nieuwe feiten begaan. Er zijn op basis van onze onderzoeksresultaten geen aanwijzingen, dat in het algemeen een eerste recidivedelict door de vingers wordt gezien. Wel blijkt iets van een waarschuwend optreden uit de proeftijdverlengingen. Deze komen namelijk iets meer voor bij de zaken waarin tenuitvoergelegd is. Daarbij kan het grote aantal

-
- x) Door sommigen wordt wel gepleit voor een gelijksoortigheid als voorwaarde voor een tenuitvoerlegging. Dit was in 1914 al het geval, zie het "Rapport der Commissie van het Nederlandsch Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen", uit dat jaar.
- xx) Goedemans, A. schrijft in zijn artikel "Resultaten van de voorwaardelijke veroordeling", Nederlands tijdschrift voor criminologie 1960, dat in 1957 bij de toen aflopende proeftijden met toezicht van de reclassering, bij ruim 30% iets fout was gegaan. Het is niet duidelijk of het hier uitsluitend om overtreding van die voorwaarde ging.

voorwaardelijke straffen op het nieuwe delict worden beschouwd als een hernieuwde waarschuwing. De vorm of combinatie van de voorwaardelijke gevangenisstraf blijkt weinig invloed te hebben op de kans op een tenuitvoerlegging. Dit is niet het geval met de duur van de voorwaardelijke gevangenisstraf. Hier blijkt duidelijk iets van een algemene terughoudendheid bij het tenuitvoerleggingsbeleid. De langere voorwaardelijke straffen worden namelijk aanzienlijk minder vaak tenuitvoergelegd dan de korte x). Bij deze terughoudendheid spelen ook procedurele factoren een rol. Er bestaat bij het Openbaar Ministerie een sterke voorkeur voor een gelijktijdige behandeling van de vordering tenuitvoerlegging en de vordering in het nieuwe delict. Zo'n gelijktijdige behandeling is echter als gevolg van de procesrechtelijke competentieregeling van de rechter niet altijd mogelijk. Het kan zijn dat binnen dezelfde rechtbank beide vorderingen (de vordering in het nieuwe delict en de vordering tenuitvoerlegging) door verschillende rechters (politierechter naast de Meervoudige Kamer) moeten worden behandeld. Daarnaast kan het gebeuren dat er zelfs twee verschillende rechtbanken bij betrokken zijn. In het eerste geval wordt in de praktijk bij de meeste rechtbanken een gelijktijdige behandeling mogelijk gemaakt, in de tweede situatie is dit niet mogelijk. In een enkel arrondissement, onder andere Rotterdam worden beide vorderingen ook indien zij voor dezelfde rechter komen, niet gelijktijdig behandeld. Uit het geringe aantal tenuitvoerleggingen in het laatstgenoemde arrondissement mag worden afgeleid, dat bij afwezigheid van de mogelijkheid van een gelijktijdige behandeling, de animo voor een tenuitvoerlegging aanmerkelijk afneemt. De ongelijkheid in procedure en werkwijze tussen de verschillende arrondissementen strekt zich nog tot andere relevante aspecten uit. Zo is de kans dat de officier over het hoofd ziet dat de recidivist nog in een proeftijd loopt bij de ene rechtbank groter dan bij de andere. Het is vooral een verschil in de werkwijze van de administratie dat hieraan bijdraagt. Dit verschil speelt echter een nog veel grotere rol in het geval de recidive in een ander arrondissement plaatsvindt dan waar de

---

x) Bemmelen, J.M. van, Voorwaardelijk, D & D, oktober 1974, pleit ervoor ook meer straffen van 6 tot 12 maanden geheel voorwaardelijk op te leggen. Hierbij dient men zich dan te realiseren, dat de kans op een tenuitvoerlegging afneemt.

voorwaardelijke gevangenisstraf is opgelegd. In dat geval zijn er twee rechtbanken in het geding en is er, zoals gezegd, dus geen gelijktijdige behandeling van beide vorderingen mogelijk. Het Openbaar Ministerie bij de rechtbank die de voorwaardelijke gevangenisstraf heeft opgelegd en waar de tenuitvoerlegging moet worden gevorderd zal, wil het hiertoe in staat zijn, eerst door de andere rechtbank van de recidive op de hoogte gebracht moeten worden. Hierbij is in het geheel geen sprake van een landelijk uniforme communicatie. De indruk bestaat dat sommige rechtbanken min of meer systematisch buiten deze informatieuitwisseling blijven.

In de zaken waarbij de officier van justitie wel op de hoogte wordt gebracht van een veroordeling voor een andere rechtbank ontbreekt het hem nog vaak aan adequate informatie over deze veroordeling. Zijn vraag is immers in hoeverre bij de straftoemeting voor de andere rechtbank met een tenuitvoerlegging van de oude straf is rekening gehouden.

Naast sommige zaakfactoren dragen dus ook verschillende procedurefactoren bij aan een gering aantal tenuitvoerleggingen. Wij zijn echter beperkt in onze conclusies die wij aan deze informatie kunnen verbinden. De vergelijking van de zaken met en zonder een tenuitvoerlegging, waaruit deze informatie is geput, gaat immers ten dele mank aan een gebrek aan gegevens. Van de groep zaken waarin geen tenuitvoerlegging is uitgesproken is niet met zekerheid te zeggen wat daarbij wel aan andere beslissingen is genomen. Deze groep is zoals gezegd nogal heteroog van samenstelling.

Toch geven de resultaten wel grond aan enige voorzichtige uitspraken.

Er is geen echt herkenbaar landelijk tenuitvoerleggingsbeleid. Er zijn al met al geen duidelijke factoren aan te wijzen op grond waarvan uniform een beslissing tot tenuitvoerlegging wordt genomen. Daarnaast is er aanleiding om te veronderstellen dat onder de huidige omstandigheden een zodanig beleid door praktische factoren aanzienlijk zou worden verstoord. Langs twee ingangen zouden daarom veranderingen moeten worden bewerkstelligd om een uniformer en duidelijker beleid bij de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijke straf tot stand te brengen.

Ten eerste de inhoudelijke verheldering van de toepassing van de voorwaardelijke straf met de criteria voor een tenuitvoerlegging en ten tweede de verbetering en uniformering van de procedure. Uit de interviews is duidelijk geworden dat het tenuitvoerleggingsbeleid met het gebruik van de voorwaardelijke straf samenhangt.

Acht men de voorwaardelijke straf uitsluitend van toepassing in de gevallen dat men de veroordeelde nog een kans wil geven x), (met de stok achter de deur) dan ligt het voor de hand deze doelmatigheidsredenering in een individualiserende straftoemeting voort te zetten, ingeval van recidive in de proeftijd. Wil men daarentegen de voorwaardelijke gevangenisstraf niet als een doelgerichte individualisering maar als een "middenstraf" (middelsware straf) gebruiken, dan lijken dit soort doelmatigheidsafwegingen bij recidive in de proeftijd niet zo voor de hand te liggen.

Een harmonisering van het tenuitvoerleggingsbeleid ligt in het laatste geval, waarbij men meer van individuele omstandigheden abstraheert, ook dichter binnen bereik. Een tussenoplossing zou zijn een duidelijker en consequenter onderscheid te maken in het gebruik van de voorwaardelijke straf met en zonder bijzondere voorwaarden. In het eerste geval wordt een functionele resocialiserende of speciaal preventieve benadering van de veroordeelde beoogd. In het tweede geval is de voorwaardelijke gevangenisstraf slechts gekozen als een afkeuring, die de ernst van het feit weerspiegelt in de mate gelegen tussen een geldboete en een onvoorwaardelijke gevangenisstraf in. Bij dit uitgangspunt is het elke straftoemeter die met een nog geldende voorwaardelijke straf wordt geconfronteerd duidelijk wat bij de toemeting de functie van de straf was. Daarmee weet hij dan uit welke soort overwegingen hij een keuze moet maken, de afspraken inzake de doelgerichte benadering van de veroordeelde of de afspraken inzake harmonische straftoemeting. Hij weet waar het accent moet liggen bij zijn straftoemeting, op de doelmatigheid of de rechtsgelijkheid.

Hoe de afspraken inzake de tenuitvoerlegging in beide categorieën eruit zouden moeten zien, is uit dit onderzoek feitelijk niet af te leiden. In de praktijk speelt in elk geval de gelijksoortigheid van de feiten een rol. Daarnaast en dit is vooral voor de categorie met de individueel functionele benadering van belang, is er sprake van een grote terughoudendheid bij de tenuitvoerlegging. Een grote behoefte aan een afweging van beide vorderingen en een min of meer gelijktijdige behandeling zijn daarvan het bewijs.

Hoe men de criteria voor de tenuitvoerlegging ook vaststelt, men dient zich in elk geval wel te realiseren dat een vergroting van het aantal tenuitvoerlegging in de praktijk kan ingaan tegen de bedoeling van de wetgever met deze voorwaardelijke straf. De voornamelijk

---

x) Woerden, B. van der, Nederlands Juristenblad 1936, blz. 617, vindt overigens dat met het bezit van die functie het strafmiddel staat of valt.

korte voorwaardelijke gevangenisstraffen worden dan immers omgezet in kortstondige gevangenisbezoeken. Eén van de oogmerken van de wetgever was juist deze korte vrijheidsstraffen met de voorwaardelijke gevangenisstraf terug te dringen.

De tweede ingang tot een duidelijker beleid inzake de tenuitvoerlegging verloopt via de procedurele aspecten van deze beslissing. Als voorwaarde voor een goed functioneren van de richtlijnen moet de procedure bij deze beslissing duidelijk en eenvormig zijn.

Vooraf bij de eerder genoemde individueel functionele benadering moet een veel ruimere informatie beschikbaar zijn. Dit vereiste heeft consequenties zowel voor de administratie van de parketten als voor het openbaar ministerie zelf. De attendering door de administratie zou gemakkelijk kunnen worden geüniformeerd en vereenvoudigd. Bij de vordering tenuitvoerlegging op recidive in hetzelfde arrondissement moet een gelijktijdige behandeling van de vorderingen voor alle rechtbanken mogelijk zijn. De resultaten van dit onderzoek hebben wel aangegeven dat daaraan, althans bij het Openbaar Ministerie, grote behoefte bestaat en dat dit voor de duidelijkheid van het beleid van belang is. Het "formulierensetje" voor de communicatie tussen de rechtbanken bij recidive in de proeftijd in een ander arrondissement, blijkt slecht te werken. Een andere informatie-uitwisseling kan effectiever zijn.

Verder zou de officier van justitie in alle gevallen niet alleen als regel meer expliciet zijn overwegingen bij het wel of niet tenuitvoerleggen moeten uitspreken, maar hiervan ook meer aantekeningen moeten maken. Op die manier is de achtergrond van de beslissing voor iedere betrokkene kenbaar.

Deze aantekeningen zouden in het dossier vindbaar moeten zijn. Niet alleen voor de functioneel individuele benadering is deze vóór-kennis van belang, maar ook in verband met een harmonische straftoemeting bij de voorwaardelijk gestrafte die zijn kans niet heeft benut. Met deze wijzigingen in de procedure en met duidelijke afspraken inzake de inhoudelijke functie en samenhang van de voorwaardelijke straf en de tenuitvoerlegging kan ten slotte alleen een beleid worden opgezet, als hiervan ook centraal meer gegevens worden verzameld dan op dit moment het geval is. Meer informatie over een langere termijn maakt immers een betere evaluatie mogelijk. De steeds voortschrijdende automatisering bij de registratie van de straf-toemetingsgegevens kan hierbij een stimulerende werking hebben.

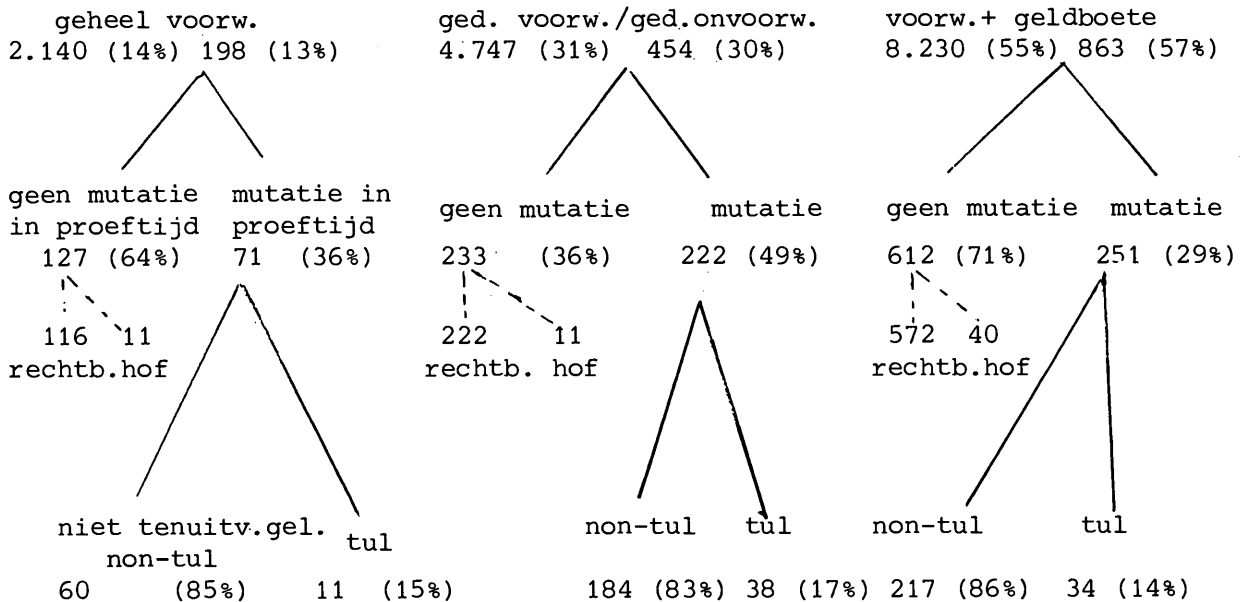
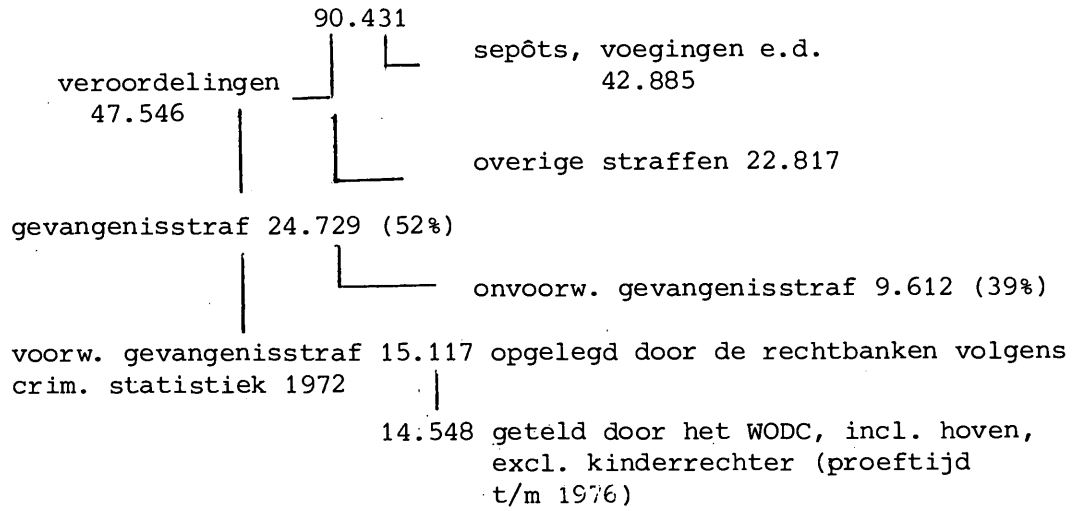
Het percentage voorwaardelijke gevangenisstraffen uitgedrukt in het aantal hoofdstraffen en het totaal aan gevangenisstraffen per arrondissement over 1972 x).

arrondissementen	hoofdstraffen	voorw. gev.straf	% voorw. gestr.v.d. hoofdstr.	totaal gev.straf	% voorw. gestr.v.d. gev.straf
Den Bosch	3.171	1.075	33.9	1.773	60.6
Breda	3.024	810	26.8	1.312	61.7
Maastricht	2.479	659	26.6	1.098	60.0
Roermond	1.873	620	33.1	790	78.5
Arnhem	2.591	1.166	45.0	1.430	81.5
Zutphen	1.312	450	34.3	610	73.8
Zwolle	715	187	26.1	261	71.6
Almelo	1.577	850	53.9	962	88.4
Den Haag	3.560	1.388	39.0	1.943	71.4
Rotterdam	3.361	1.028	30.6	2.321	44.3
Dordrecht	953	314	33.0	533	58.9
Middelburg	1.044	229	21.9	468	48.9
Amsterdam	4.597	1.894	41.2	3.117	60.8
Alkmaar	1.352	389	28.8	485	79.6
Haarlem	2.250	520	23.1	1.125	46.2
Utrecht	1.531	698	45.6	908	76.9
Leeuwarden	1.363	472	34.6	822	57.4
Groningen	1.640	517	31.5	858	60.3
Assen	1.084	346	31.9	628	55.1
	39.477	13.612	34.7%	21.444	58.8%

x) Bron: Criminele Statistiek 1974/1975, tabel III

1. Stroomdiagram van de omvang en samenstelling van de steekproef.

Op het parket van de rechtbanken ingeschreven zaken in 1972

Toelichting

Van alle bij het Centraal Bureau voor de Statistiek opgeborgen kennisgevingen voorwaardelijke veroordeling van vonnissen uit 1972, die be-

trekking hadden op een voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd lopend tot uiterlijk 1975 (13.218) is een steekproef van 1 op 8 getrokken. Dit leverde een populatie van 1.652 zaken op, onderverdeeld in 93 tenuitvoerleggingen en 1.559 niet-tenuitvoerleggingen. In een eerder stadium zijn alle tenuitvoerleggingen van de voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972 verzameld. Dit waren er 743.

Voor de twee categorieën kennisgevingen, die een hoeveelheid basisinformatie bevatten, moest aanvullende informatie worden verzameld uit het Algemeen Documentatie Register (ADR).

Niet in alle gevallen kwamen de gegevens uit dit register beschikbaar. Zo ontvingen wij van de 1.559 gevraagde uittreksels voor de niet-tenuitvoerleggingen er 1.433 (91.9%). Van de 743 tenuitvoerleggingen was de oogst 664 uittreksels (89.4%).

De gegevens die van toepassing waren op de groep van 743 tenuitvoerleggingen, zijn in het bovenstaande stroomdiagram op de steekproef van 93 tenuitvoerleggingen overgebracht. Aldus resulteert dit in 1.433 niet-tenuitvoerleggingen en in 89.4% van 93 = 83 tenuitvoerleggingen (samen 1.516).

De 1.433 uittreksels wezen uit, dat er in 462 gevallen sprake was geweest van recidive in de proeftijd en in 971 gevallen was hiervan geen sprake. Aangenomen is dat de niet binnengekomen uittreksels evenredig verdeeld waren over de recidive- en niet-recidivegevallen. Dan komen we op $100/91.9 \times 462 = 503$ recidivegevallen en op $100/91.9 \times 971 = 1.056$ niet-recidivegevallen.

Bij generalisatie van de steekproef is uitgegaan van 503 recidivegevallen. Generalisatie geeft te zien, dat het aantal recidivegevallen waarbij niet tenuitvoergelegd is $8 \times 503 = 4.024$ bedraagt.

De 743 tenuitvoerleggingen hieraan toegevoegd, levert op het totaal van 4.767 gevallen van recidive gedurende de proeftijd. Van de 13.218 onherroepelijk geworden vonnissen, inhoudend voorwaardelijke gevangenisstraffen in 1972 met een proeftijd tot en met 1975 is dit 36.1%. Anders gezegd, in 63.9% was er sprake van een succesvol verloop van de proeftijd.

In $\frac{743}{47.67} \times 1\% = 15.6\%$ van de recidivegevallen is tenuitvoergelegd.

Van alle 743 tenuitvoerleggingen kwamen 664 uittreksels A.D.R. binnen (89.4%). Van de helft van alle tenuitvoerleggingen is het dossier aangevraagd (373). Hiervan zijn er 346 binnengekomen.

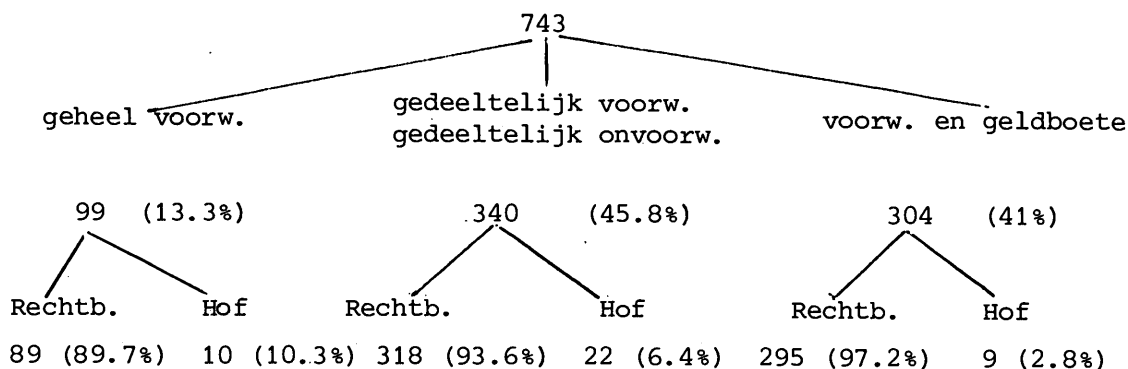
Zoals eerder opgemerkt kwam van de tenuitvoerleggingen in 89.4% het uittreksel A.D.R. binnen.

In 314 gevallen (84.2%) bevatte het dossier de benodigde informatie, en was ook het uittreksel A.D.R. beschikbaar.

2. Stroomdiagram van alle tenuitvoerleggingen van de in 1972 opgelegde voorwaardelijke gevangenisstraffen, waarop het onderzoek betrekking had.
-

Totaal voorwaardelijke gevangenisstraffen in 1972 - 14.548

waarvan tenuitvoergelegd

Tabel 1. Overzicht van de voorwaardelijke gevangenisstraffen per arrondissement, uit 1972 met de afloop hiervan.

	Aantal voorw. gev.str.waar- van de proeft. liep t/m '75	% geen reci- dive (geslaagd)	% recidive (zonder tenuit- voerl.	% tenuitvoer- leggingen
1. 's-Hertogenbosch	982	56.84	36.95	6.21
2. Breda	876	59.56	32.22	8.22
3. Maastricht	430	62.05	34.46	3.49
4. Roermond	620	65.69	27.37	6.94
5. Arnhem	1.085	59.88	32.65	7.47
6. Zutphen	363	62.10	24.40	13.50
7. Zwolle	195	64.89	34.60	0.51
8. Almelo	773	55.45	38.47	6.08
9. Den Haag	1.355	66.52	29.27	4.21
10. Rotterdam	998	69.61	29.49	0.90
11. Dordrecht	311	68.51	26.35	5.14
12. Middelburg	220	69.00	24.64	6.36
13. Amsterdam	1.382	69.03	31.83	5.14
14. Alkmaar	338	66.84	27.24	5.92
15. Haarlem	388	58.91	29.23	11.86
16. Utrecht	687	66.12	31.11	2.77
17. Leeuwarden	475	76.16	18.58	5.26
18. Groningen	449	59.21	37.23	3.56
19. Assen	285	49.12	36.84	14.04
Rechtbanken	12.212	63.00	31.25	5.75
Hoven	1.280	75.37	20.55	4.08
T o t a a l	13.218	63.96	30.42	5.62

Tabel 2. Percentage tenuitvoerleggingen per arrondissement van de
voorwaardelijke gevangenisstraffen uit 1972 met recidive
in de proeftijd.

arrondissementen	aantal tenuitvoerleggingen	% tenuitvoerleggingen van de zaken met reci- dive
1. 's-Hertogenbosch	61	14.4
2. Breda	72	20.3
3. Maastricht	15	9.2
4. Roermond	43	20.2
5. Arnhem	81	18.6
6. Zutphen	49	35.6
7. Zwolle x)	1	1.5
8. Almelo	47	13.7
9. Den Haag	57	12.6
10. Rotterdam	9	3.0
11. Dordrecht	16	16.3
12. Middelburg	14	20.5
13. Amsterdam	71	13.9
14. Alkmaar	20	17.9
15. Haarlem	46	28.9
16. Utrecht	19	8.2
17. Leeuwarden	25	22.1
18. Groningen	16	8.7
19. Assen	40	27.6
Hoven	41	16.6
Nederland	743	15.6

x) Het absolute aantal is hier vanzelfsprekend te klein om enige betekenis aan het percentage te hechten.

Tabel 1. Overzicht van de delictsoort waarop de voorwaardelijke gevangenisstraf is uitgesproken
(in 1972) met de delictsoort (dan wel gebeurtenis) als gevolg waarvan tenuitvoergelegd is.

delictsoort der voorwaardelijke veroordeling	Totaal	agressief		sexueel		vermogens		openbare orde en gezag		wegenverkeerswet		Opiumwet	Vuurw. wet	overige		geen schade verg. bet.		
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
1. agressief delict	42	22	52			7	16	1	2	4	10					8	20	
2. sexueel delict	3			2	67	1	33											
3. vermogensdelict	196	3	2			146	74			4	2				5	3	38	19
4. delict tegen orde en gezag	15	10	67			1	7	2	13						1	7	1	7
5. delict wegenverkeerswet	42	3	7			2	5			37	88							
6. delict Opiumwet	1											1	100					
7. delict Vuurwapenwet	5					1	20						3	60	1	20		
8. overige	10														9	90	1	10
	314	38		2		158		3		45		1	3		16		48	

Tabel 2. Overzicht van het verband tussen enerzijds de gelijksoortigheid van het recidivedelict in de proeftijd en het delict waarvoor de voorwaardelijke gevangenisstraf is uitgesproken en anderzijds het aantal tenuitvoerleggingen voor deze delictcategorieën x).

Voorwaardelijk veroordeeld a.g.v.	aantal zaken met recidive in de proef- tijd	tenuitvoerleggingen		niet-tenuitvoerleggingen	
			%		
agressief delict	gelijksoortig rec.delict	140	52	27	192
	ongelijksoortig rec.delict	323	47	13	370
vermogensdelict	gelijksoortig rec.delict	1.196	345	22	1.541
	ongelijksoortig rec.delict	1.047	118	10	1.165
wegenverkeerswet	gelijksoortig rec.delict	323	88	21	411
	ongelijksoortig rec.delict	262	12	4	274

x) Deze 3 delictcategorieën vormen bijna 83% van alle voorwaardelijke gevangenisstraffen, opgelegd in 1972 met recidive in de proeftijd.

Tabel 3. Overzicht van het aantal tenuitvoerleggingen per delictsoort van de voorwaardelijke veroordeling.

delictsoort	aantal voorwaardelijke veroordelingen met recidive in de proeftijd	tenuitvoerleggingen		niet-tenuitvoerleggingen	
			%		%
1. agressief delict	871	92	10.6	779	89.4
2. sexueel delict	45	4	8.9	41	91.1
3. vermogensdelict	2.132	381	17.9	1.751	82.1
4. misdrijven tegen openbare orde en gezag	129	8	6.2	121	93.8
5. wegenverkeerswet	1.143	110	9.6	1.033	90.4
6. opiumwet	35	2	5.7	33	94.3
7. vuurwapenwet	153	8	5.2	145	94.8
8. overige bijz. wetten	142	21	14.8	121	85.2
9. bijz. voorw. overtredingen	(117)	117			
T o t a a l	4.767	743	15.6	4.024	84.4

Overzicht van het aantal tenuitvoerleggingen
 onderverdeeld naar de drie onderscheiden vormen van de
 voorwaardelijke gevangenisstraf

vorm van de voorwaardelijke gevangenisstraf	aantal zaken met recidive in de proeftijd	tenuitvoerleggingen	%	niet-tenuitvoerleggingen	%
geheel voorwaardelijk	622	99	15.9	523	84.1
gedeeltelijk voorwaardelijk, gedeeltelijk onvoorwaardelijk	1.947	340	17.5	1.607	82.5
voorwaardelijk en geldboete	2.198	304	13.8	1.894	86.2
	4.767	743	15.6	4.024	84.4

Overzicht van de tenuitvoerleggingen naar leeftijdsgroepen

leeftijd in 1972	aantal voorwaarde- lijke veroordelingen met recidive in de proeftijd	tenuitvoer- leggingen		niet-tenuitvoer- leggingen	
			%		%
18 - 21 jaar	1.504	274	18.2	1.230	81.8
22 - 29 jaar	1.782	263	14.8	1.519	85.2
30 - 39 jaar	914	146	16.0	768	84.0
40 - 49 jaar	442	40	9.0	402	91.0
50 jaar	125	20	16.0	105	84.0
	<u>4.767</u>	<u>743</u>		<u>4.024</u>	

Summary

* On request of the Assembly of Attorneys-General this research was set up to investigate to what extent suspended sentences are executed and what factors attend this decision. In forming a notion of the number of executions one should focus on all those convicts with a conditional discharge that during their probationary period have violated the general or special conditions. They are the people that in principle might expect execution 1).

However the various data required for a complete comparison between the cases in which execution is ordered and the cases in which this would have been possible, lack owing to a very scanty registration. The design of the research has accordingly been adapted.

Research design

The two questions to be answered were:

In how many cases would execution of the suspended sentence have been possible and what factors attend to the decision to require execution (ex article 14a etc. Penal Code). In addition to getting a quantitative picture, the collection of data was to be aimed at clarification of the relation between on the one hand case factors and procedural factors and on the other the decision to require execution.

The characteristics of a case can for the greater part be obtained from the "Kennisgeving Voorwaardelijke Veroordeling" (Notification of suspended sentence) as it is called.

The various Offices of Counsel for the Prosecution send these notifications to the Central Bureau of Statistics (CBS). On these forms of notification CBS register whether the person in question relapses during the probationary period. The procedural factors can only for a small part be drawn from the judicial documents.

---

1) For a good understanding of the following, it is useful to note that in the Dutch criminal justice system it is explicitly within the competence of the Public Prosecutor to require execution of the suspended sentence in such a case. The judge then decides whether there are grounds for ordering execution.

From the General Documentation Register's extract which has its place in the dossier it can be seen whether a new offence is committed in the same district as where the suspended imprisonment has been imposed. For finding out how the Office of Counsel for the Prosecution in one district gets knowledge of recidivism in the other, the offices concerned were visited. A more than superficial attention to this notification procedure is important, since according to law only the judge who imposed the suspended sentence can order execution and consequently not the judge in the other district who was confronted with the recidivism. It has been tried to portray the administrative circumstances that might influence the execution policy.

To this end the necessary data has been obtained through a number of interviews with Public Prosecutors in various districts and a number of conversations held at the clerical departments of the courts.

Results

In order to get a correct impression of the proportion of the number of executions, these cases have to be compared with the number of cases in which an execution might in principle have been possible.

Out of the total of suspended sentences of imprisonment passed during 1972, in 36 per cent the general or special conditions appeared to have been violated.

In 15.6 per cent of the latter execution was required. Per district the number of execution orders varied strongly. This also applies to the passing of the suspended sentence.

The similarity between the fresh offence and the original offence, and the seriousness of the fresh offence stood out among the relevant case factors which instigated the decision to order execution. The fresh offence being similar to the original offence strongly enhances the chance of execution. It was also found that in multiple chamber courts execution is more often ordered than in magistrate courts.

From the interviews at the Offices of Counsel for the Prosecution it became apparent that in many cases there is a connection between the view which is held in regard to the function of the suspended sentence and the attitude towards the execution.

On the one hand the suspended sentence is passed as an effective individualization, on the other as a kind of "intermediate penalty" (less severe than unconditional imprisonment but more severe than a fine).

In regard to the procedure that is followed when execution is required, it appeared that communication between the Offices of the Counsel for the Prosecution is not functioning to scratch throughout. Since most of the Public Prosecutors have a strong preference for combining the original offence with the new offence in one case, the chance of an execution order being given appeared to depend on the place where the new offence was committed. In some districts these cases are never combined, so that in many cases there is a decreasing tendency to require execution.